antares

BİLİM – KURGU ★ SCIENCE – FICTION

ANTARES 6 **Edebiyat ve Kültür Dergisi** **Bahar 1975**
Sahibi ve yazı işleri sorumlusu : Sezar Erkin ERGİN
İsteme ve yazışma adresi : P.K. 56, Bakanlıklar, ANKARA
Sayısı 10.— TL. Altı sayılık abone 50.— TL. Posta Çekleri Hesap No : 10078115.

bu sayıda, Zühtü BAYAR ● Recai DİNÇER ● Sönmez GÜVEN
Alpay KABACALI ● Günay TAYLAN ● İzzet YASAR

İÇİNDEKİLER

Yüzük (Öykü, VI. ve son bölüm) ... 4
Ka'nın Sırrı (Kısa Öykü) ... 12
Rosy (Kısa Öykü) ... 16
Yabancı (Kısa Öykü) ... 18
Ördek (Kısa Öykü) ... 21
Zühtü Bayar'la bir konuşma ... 23
Yalnız Değiliz (şiir) ... 27
Sinema ve TV'de Bilim - Kurgu ... 28
Yeni Yayınlar ... 30

Important Notice: To those who are interested in the sf scene in Turkey. A supplement for Antares is now available for a special exchange in books. Ask the editor for details!

DROPLETS

I'm not quite sure how Antares for Mart 1974 and Nisan-Mayıs 1974 reached me today instead of last year... but thank you very much for sending them, anway, and I wish you luck with your future issues.

John BRUNNER

The Square House, Palmer St., South Petherton, Som. TA13 5DB, UK.

Well, John, your address takes a bit time to read. You can't blame the postmen for that, can you?

Dear Sezar,

Thank you for your letter. It pleases me that you would act as one of my nominators. I have copied your letter and forwarded it to Lesleigh Luttrell. No one is totally isolated in fandom. Later in the day I received Antares 2. A double treat from Turkey.

As you note in your reply to H. Harrison, SF fen have a liking for Racket - Juice. I shall have a supply with me at Novacon, Beneluxcon & Seacon. If you get to any or all I hope you will partake.

I must second, very strongly, your efforts to develop native Turkish SF. It was pointed out to me that tho it is called a Worldcon few if any Hugos have gone to persons who don't reside in the U.S.-U.K. axis. Non-English language SF just doesn't get the circulation & hence the votes. I hope Antares can generate Hugo calibre SF. I fear tho that you'll have to find a literate translator whose mother tongue is English, to help you If the story is not printed in English & in either the U.S. or the U.K., preferably \ the U.S., there is no chance. Perhaps by urging your readers to at least join SF cons as supporting members & become active in worldwide fandom, can Turkish SF gain a fair hearing or should I say reading. Remind them also that in order to vote for the Hugo, they must belong to the Worldcon, If possible run a plug in your zine for the SB. I send copies to any Turkish Fen who wish to receive it. Also any news on Turkish fandom would be most welcome. Clubs, meetings, cons, new SF published and so on. I want the SB to be useful and of high quality. Ciao & Teggeddizzi!

P.S. I shall be including a DUFF ballot with either the Dec. or March SB, depending upon when I receive it. Your help in getting it to Turkish Fen is appreciated.

Jan Howard FINDER

PSC Box 614, APO NY 09293, USA.

Thanks a heap, Jan. As for the Hugos, I hope, I'll get them someday. I may even try to use my head for that. It's only they say those things are a little bit heavy, you know!

Dear Sezar,

At least I hope that that «sahibi ve yazı işleri sorumlusu» has something to do with 'Edited by'. In any case, thanks for Antares, which-to put it mildly-came as somewhat of a surprise. I had heard briefly of a Turkish fandom, but knew nothing of it. Still, before we proceed, I must apologise for the delay in replying. 1974 was a non year for me as regards fandom, I was too busying moving house three times, changing my name (to STEPHENSEN-PAYNE), getting married and nursing my wife through a long illness. So unlocced fanzines piled up, with ANTARES near the buttom, until I could start making some headway this year. So here we are, better late than never.

Mind you, what I can say about a two page summary of the birth of Turkish fandom other then «Good Luck» I don't know. I. cannot speak Turkish and, although I intend to one day, it falls quite a way down my list of 'languages I want to learn'. Still there will come a time.

I note you make no mention of actual written SF in Turkey. Do you get much Anglo-American, or European, stuff published over there? Is there much original Turkish SF written, and is it ever translated? At heart I have a great interest in SF from other countries (one reason why I want to learn other languages) but so little ever gets translated. A smattering of Russian and French, and, more recently, some German and Polish, but nothing further afield. Perhaps I should start learning Turkish now and set up a translation bureau and make my fortune. Or perhaps not.

I'm glad that 2001 reached you, though a little sad that you don't credit Arthur Clarke who wrote most of the screenplay with Stanley. Have you had any chance of seeing Tarkovsky's superb 'Solaris'—a beautiful piece of filming? 'Star Trek' &Von Daniken I am somewhat less fond of, but they serve their purpose.

Well, I'm afraid I have little else to contribute on your magazine itself, but would be very glad to keep in touch with you— or any other Turkish fans who speak English-to discuss SF, and the world in general.

Hope to hear from you sometime, all the best for the future of ANTARES and of Turkish fandom in general,

Philip STEPHENSEN - PAYNE

28, Woodfield Drive, Charlbury, Oxford, OX7 3SE, ENGLAND.

It's funny, you know, Phil! My Turkish readers want to read your stories in Turkish, and you want to read ours in English. By the by, you'll convince me that stories are written for translating rather than reading. Yes, I have seen Solaris in Paris - before it reached England. There is a chance of seeing it also in this summer along with some Czech-made sf films by Karel Zeman. And what's more, they even think of inviting Tarkovsky to Istanbul for this occasion.

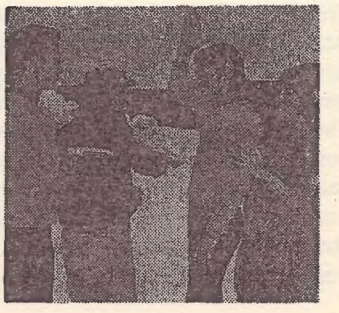

On the right, a photo from the Turkish silly nonsense clipped together from the TV series «Star Trek.» This one shot in 1973 isn't just a «poor» movie: it is truly a ghastly film, a relentlessly unfunny collection of cinematic and comedy cliches compiled under the leaden direction of Hulki Saner. It's hard to believe that any film based on Star Trek could be all bad, but this stinker is just that. The screen play, if one can use that word to describe this tripe, concerns the first episode: «Man Trap».

yüzük

Sezar Erkin ERGİN

Zaman durmuştu sanki... Tabancanın namlusuna büyülenmiş gözlerle bakıyordum. Oradan çıkacak bir mermiye, kırk gramlık bir kurşuna bağlıydı her şey. Ölmek istemiyordum. Bildiğim, düşünebildiğim tek şey buydu: ölmek istemiyordum... Tüm benliğimi saran bu düşüncenin etkisi altında umarsız ve aptalca bir iş yaptım. Bir iki metre ötede duran ikizimin üstüne çullandım birden. Çılgınca bir davranıştı bu benimki. Nitekim, daha ben kendisine elimi dahi dokunduramadan ikizimin tetiğe bir iki kez asıldığını farkettim. Ama inanılmayacak bir şey oldu : tabanca ateş almamıştı. İkizim de şaşkındı, öyle ki kendisine savurduğum yumruktan kaçmak şöyle dursun, gık bile diyemedi. Yumruğu yedikten sonra iki adım gerileyip sendeledi. Ben de fırsattan yararlanarak yeniden üstüne yürüdüm. Aramızda amansız bir boğuşma başladı. Yumruk, tekme derken birbirimizin boğazına sarıldık. İkizim daha başlangıçta tabancayı yere düşürmüştü. İkimiz de silâhsızdık. Gücümün yavaş yavaş eksildiğini farkediyordum. İkizimde ise ilk anların yarattığı şaşkınlık ve duraksama yoktu artık. Boğuşmanın uzaması halinde, beni altedeceği kuşkusuzdu. Aynı anda çenemin ortasına yediğim bir sağ kroşe ile sarsıldım, ayaklarım yerden kesilir gibi oldu. Gözlerimin önünde benekler uçuşuyordu. Kendimi toparlamaya çalışarak gözucu ile ikizime baktım. Üzerinde boğuştuğumuz köprünün yanına kadar gelmiş, yere düşen tabancayı almaya uğraşıyordu. Hemen fırladım, o daha henüz doğrulurken ben iki büklüm başımı öne eğerek son bir çabayla midesine zorlu bir kafa darbesi indirdim. Anlaşılan bunu beklemiyordu, sadmenin etkisi ile geriye doğru savruldu ve bacakları arkadan hızla diz boyu korkuluklara çarptı. Yüzü bana dönüktü, korkuyla gözlerinin irileştiğini, kollarıyla, bir yere tutunmak istercesine havada bir iki çember çizdiğini gördüm. Ama boşunaydı, gövdesi korkuluğun üzerinden geriye doğru kaydı ve başaşağı boşluğa doğru uçtu gitti. Her şey sanki bir anda olup bitmişti. Ağzından tek bir haykırış bile çıkmadı. Korkuluğun üzerinden aşağı bakmak istediğimde, korkunç bir sıcaklık dalgası bunu yapmama engel oldu. Düştüğü yerin hemen altında dev potalardan biri bulunuyordu. Gözlerim bir an için potanın ağzından çıkan akkor ışığın ortasında bir karaltı görür gibi oldu, o kadar. Ergimiş demir üzerine düştüğü an bir dışık halini almış olmalıydı. Ayaklarımın ucundaki tabancayı aldım, ve inceledim. Sağ kalmamı bir dalgınlığa borçlu olduğumu ancak o zaman anladım. Tabancanın emniyeti kapalıydı, o yüzden ateş almamıştı. Sıcaktan ve yorgunluktan bitkin bir durumdaydım, fazla düşünmeden elimdeki tabancayı potalardan birine attım ve bir süre dinlenmek üzere olduğum yere çöktüm...

Fabrikadan çıkışımı, arabayı kiralandığı yere bırakışımı şöyle böyle anımsıyorum. Linda ile birlikte oturduğumuz eve, —şimdi yine yalnız ikimize ait olan evimize— döndüğümde saat gecenin ikisini gösteriyordu. Kapıyı açar açmaz o an, içimi sıcak ve tatlı bir duygu kapladı. Bu, uzun bir ayrılıktan sonra eve dönmenin, dönebilmenin, erinciydi. Ayaklarımın ucuna basarak içeri girdim, kapıyı gürültüsüzce kapatıp, gözlerim karanlığa alışıncaya dek bekledim. Sonra yine aynı sessiz adımlarla içeriye geçtim. Evin içinde her şey eskisi gibiydi. Başımdan geçen tüm olaylar birer düştü sanki. Kendi kendime bunu kanıtlamak istercesine, yürüdüm ve bir kapının önünde durdum. Ses çıkarmamaya dikkat ederek yavaşça kapıyı araladım. Aralıktan içeri baktığımda, pencereden sızan loş ışık altında Linda'nın yatağında uyumakta olduğunu gördüm. Bir süre kımıldamadan onun uyuyuşunu izledim öylece. Yüzünde tatlı bir tebessüm vardı. Bana yazmış olduğu mektubun son satırlarını anımsadım birden : «Benim de düşlerimden çıkmayan biri var; bilmem, kim olduğunu söylemeye gerek var mı?..» diyordu. Gerçekten buna gerek var

mıydı, acaba? İçimi bir kurt kemirmeye başladı yeniden. Linda, beni eski durumumla kabullenebilecek miydi? Yoksa, yüzüğün yarattığı etki onun beni bir başka türlü görmesine mi yol açacaktı? Melek kılığına girmiş bir iblis mi, yoksa bir insan mıydı, onun kalbine hükmeden. Bu sorunun karşılığını almak için o an neler vermezdim ki... Düşünceli bir durumda oradan ayrılıp kendi yatak odama geçtim. Üstümdekileri çıkarıp banyoda sıcak bir duş aldıktan sonra kendimi yatağa bıraktım. Garda, yüzüklü ikizimle Linda'nın öpüşmeleri gözümün önünden gitmiyordu bir türlü...

Bir egzoz patlamasının sokakta yankılanan sesi ile uyandım. Benzin motorlu arabaları türeteni ve türetildiği günü kargışlayarak yatakta doğruldum. Bitişik odadan Linda'nın sesi geliyordu. Bir şarkı mırıldanıyordu galiba. Sabahlığımı üstüme geçirip yanına gittim. Beni görünce gülümsedi.

— Koca uykucu seni! Dün gece neredeydin, bakalım?

Karşılık vermeden yaklaşıp yavaşça dudaklarından öptüm. Onu kollarımda sıkıca sararken, o anda dilimin ucuna gelen sözleri kulağına usulca fısıldadım:

— Seni ne kadar özledim bir bilsen...

Birbirimizden ayrılırken yüzüne baktım, gözleri ışıl ışıldı. Onu böyle mutlu görmek beni de rahatlattı. Başımı eğerek düşünüyormuş gibi yaptım.

— Dün gece nerede olduğumu sana söylememiş miydim?

Yüzüme alaylı alaylı baktı.

— Şimdi de unutmuş numarası... güzel! Ama sakın beni kandırdığını sanma... İçkiyi bıraktığını söylediğin zaman sana inanmamıştım zaten. Aslında, beni vazgeçirmek istiyordun, galiba.

— Şey...

Anlıyormuş gibilerden başını salladı.

— Peki... peki. Bırakalım şimdi bunları. Saatin kaç olduğundan haberin var mı?

İstemsizce koluma baktım. Sonra saatimi yatak odamda bıraktığımı anladım ve komodinin üstünde duran masa saatine kaydı gözlerim.

Saat yarımı beş geçiyordu. Şaşkın, şaşkın,

— Bu saate kadar uyudum, demek, diyebildim. Peki ya sen, şu anda işte olman gerekmiyor muydu?

İskemlenin üstündeki giysileri almak için döndü.

— İzin aldım... Hadi, sen şimdi hazırlığını yap, ben beş on dakikaya kadar sofrayı hazırlarım.

— İyi olur, dedim. Sonra gülümseyerek ekledim :

— Sen söyleyince farkına vardım. Midem kazınıyormuş meğer...

Yemeğimizi bitirdikten sonra verandaya çıkıp karşılıklı oturduk.

Güneşli bir yaz günüydü, uzaktan bir radyonun belli belirsiz sesi sokaktan geçen arabaların gürültüsüne karışmaktaydı. Sigaranın külünü tablaya silkeleyip Linda'ya döndüm.

— İzin aldığını söylemiştin. Önemli bir nedeni var mı?

Gözlerini benden kaçırmaya çalışarak bir süre sustu. Merak edip yeniden sordum.

— Nedir, söylesene...

— Mark, diye duraksayarak söze başladı. Sana bunu daha sonra söylemek istiyordum. İzin verirsen eğer...

İyice meraklanmıştım.

— Şimdi söylesen daha iyi edersin! Hem...

— Bir çocuğumuz olacak...

Afalladım.

— Nasıl...

— Bir çocuğumuz olacak, Mark!

Şaşkınlıktan donup kalmıştım. Hiç beklemediğim bir şeydi bu. Linda ve ben... bir çocuğumuz olacaktı. İnanamıyordum.

— Bu sabah hafifçe rahatsızlanınca doktora gitmek üzere izin aldım, diye anlatmaya başladı, Linda. Bu durum ortaya çıktı. Anlıyorum, şaşmakta haklısın. Ama doktorun ilk tanısı böyle. Çocuğun bir aylık falan olduğunu sanıyor. Yarın bazı testler uygulayacak. O zaman kesin bir...

— Bağışla beni, Linda, diyerek sözünü kestim. Ne diyeceğimi bilmiyorum. Çocuğumuz olması çok güzel bir şey!.. Ama bu durumda...

Linda başını yere eğdi.

— Asıl sen beni bağışlamalısın... Seni böyle zor bir duruma düşürdüğüm için gerçekten üzgünüm...

Yerimden kalktım, yanına gittim. Elimle başını okşayarak onu avutmaya çalıştım.

— Üzülme... bunda üzülecek bir şey yok. Çocuğumuzun olmasını ben de isterim. Daha önümüzde zaman var. Hele biraz bekleyelim sonra gerekeni düşünürüz...

Linda'nın elimi avuçları arasında kuvvetle sıktığını farkediyordum. O an için kafam bomboştu...

Aradan altı aya yakın bir süre geçti. Doktorun tanısı doğru çıkmıştı. Bu süre içinde ne yapacağımıza dair tek bir söz geçmedi aramızda. Çocuğu aldırtmayı düşünmedim bile, Linda'nın da benim gibi düşündüğünü biliyordum. Eğer o böyle bir şey önermiş olsaydı, hiç kuşkusuz karşı çıkardım. Linda son sözü bana bırakmıştı. Kararı benim vermem gerekiyordu...

Bir gece ansızın Linda rahatsızlandı. Çağırdığım doktor, hastahaneye kaldırmak gerektiğini söyleyince, içimi büyük bir korku sardı o anda. Linda'nın durumu çok ağır olmalıydı.

Hastahaneye gittiğimizde, Linda'yı derhal özel bir bölümde gözlem altına almaya karar verdiler. Tüm ricalarıma karşın beni yanına sokmuyorlardı. Öğlene kadar perişan bir halde hastahane koridorlarını arşınlayıp durdum. Sonunda bir hemşire durumuma acıyıp bana biraz bilgi vermeye razı oldu.

Doktorlar doğuma müdahale etmek gereğini duymuşlardı. Linda'nın öğleden sonra ameliyat edilmesi söz konusu idi. Linda için de, çocuk için de birtakım kaygıları vardı. Hemşire bu noktada beni yatıştırmak için elinden geleni yaptı. Ama sözlerinin hiç birine kulak asmıyordum artık. Tek isteğim Linda'yı görebilmekti. Hemşirenin konuşmasından doktorların bunu kesinlikle yasakladığı anlaşılıyordu. Bu ise beni haklı olarak daha çok kaygılandırmaktaydı.

Sonunda ister istemez durumu olduğu gibi kabullenmek zorunda olduğumu anladım. Hemşire benden, daha aklı başımda davranacağıma dair söz aldıktan sonra yanımdan ayrıldı.

O günüm hastahanede geçti. Öğleyi kantinde bulup ayaküstü atıştırdığım şeylerle geçiştirdim, yediklerimin ne olduğunun farkında bile değildim. Diğer yandan, sigara içebilmek için can atıyordum, ama bulunduğum yerde bu olanaksızdı. Orada öylece ayakta ne kadar süre dolandım durdum bilmiyorum.

Saat dörde doğruydu. Kolumdaki saate baktığım bir sırada önümdeki kapı açıldı. Beyaz önlüklü, başında operatör takkesi olan biri karşımda duruyordu.

— Mark Spencer, siz misiniz?

— Evet, doktor, dedim. Bir haber var mı...

Beni yüreklendirmek istercesine kolumdan tuttu, sakin ve kolay anlaşılan bir sesle konuşmaya başladı.

— Sayrımızın durumu şu anda iyiye gidiyor, korkulacak devreyi en kısa zamanda atlatacağını umuyoruz. Ameliyatı bir arkadaşımla birlikte yaptık. Ameliyattan çıkalı on dakika oluyor. Bir iki saate kadar kendisini görebilirsiniz sanıyorum.

— Çok sevindim, doktor. Size ve ameliyatı yapan arkadaşınıza ne kadar teşekkür etsem azdır...

— Yalnız size söylemem gereken bir şey var!..

— Yoksa...

Üzgün bir biçimde başını salladı.

— Ne yazık ki öyle... çocuk ölü doğdu!

Boğazıma bir şey tıkanmıştı sanki, konuşamıyordum. İstemsizce bir elimi başıma götürüp parmaklarımı saçlarımın arasında gezdirdim.

Doktor yine kolumu tutup sıktı.

— Metin olun! Söyleyeceklerim daha bitmedi...

Merak ve korkuyla başımı kaldırdım.

— Korkarım, bir başka çocuğunuz da olmayacak. Gerçekten üzgünüm... Ama bunu bilmeniz gerekiyordu.

— Peki, onun bundan haberi var mı?

Başını salladı.

— Hayır! Çocuğun ölü doğduğundan bile haberi yok. Ameliyat sonrası şoku geçtikten sonra bunu ona uygun bir biçimde açıklamamız gerekecek. Umarım, o da bu durumu sizin kadar olgun karşılayacaktır.

— Anlıyorum, doktor. Yine de size çok teşekkür ederim. Elinizden geleni yaptığınızdan kuşkum yok. Önemli olan onun yaşaması...

— Böyle düşüneceğinizi biliyordum. İkiniz de gençsiniz, yaşamdan beklediğiniz başka şeyler de olmalı...

Kolumu bir kez daha sıktı.

— Şimdi bana izin verin. Kendisini ne zaman görebileceğinizi ayrıca size bildirirler.

Yanımdan uzaklaşmak için davranırken, birden içimden gelen bir sese uyarak onu durdurdum.

— Doktor, bir isteğim var sizden...

- Tabiî, buyurun... Eğer yapabileceğim bir şeyse...

Yutkundum.

— Onu son bir kez olsun göremez miyim?

Yüzüme bakıp bir süre sustu.

— Bunu gerçekten istediğinize emin misiniz? Sizin durumunuzda olan bir kişi için bu sakıncalı olabilir. Gördükten sonra belki...

— Hayır, doktor. Bana güvenebilirsiniz. Ayrıca bir baba olarak buna hakkım var sanıyorum.

— Peki öyleyse. Size yolu göstereyim.

Birlikte koridorun sonuna doğru yürümeye başladık.

— Ölü doğması konusunda bir düşünceniz var mı? Yanlış anlamayın, sadece bir merak sorusu bu...

Başını salladı.

— Henüz kesin bir tanılama yapamadık. Anemiden kuşkulanıyoruz.

— Anemi mi?

— Evet, bir başka deyimle kan yetersizliği. Bebeğin bu yüzden öldüğünü sanıyoruz. Annenin durumunun bu kadar ağır olması da, aynı nedene bağlanabilir.

— Anlıyorum, dedim. Ama son ana kadar bu durumun gizli kalmış olması biraz düşündürücü değil mi? Daha önce diğer doktorların yoklamaları sırasında hiç bir şey

çıkmamıştı. İkisinin de sağlıkları yerindeydi onlara göre, öyle ki, kuvvetlendirici ilâçlar dışında bir şey alınmasına gerek duymadılar. Baş dönmesi ve halsizliği gebeliğin bir belirtisi olarak görüyorlardı. Başka bir nedeni olabileceğini hiç düşünmedik...

— Aynı konuda diğer doktorların ne düşündüğünü bilemem ama, bu anemi olayı çok önemli ve köklü bir nedene de dayanıyor olabilir.

— Beni korkutuyorsunuz, doktor. Sakın bu, kanser falan olmasın...

— Tasalanmaya gerek yok, bu çok uzak bir olasılık... işte geldik! Burası hastahanenin araştırma bölümü!

Büyükçe bir kapıdan içeri, bir salona girdik. Salonu geçtikten sonra sağdaki bir koridora sapıp, ilerde bir kapının önünde durduk. Doktor bana döndü.

— Kusura bakmayın! Buradan içeri ziyaretçi alamayız. Bebeğinizi size, şu az ilerdeki camlı bölmenin ardından gösterecekler.

— Peki, doktor. Yardımlarınız için teşekkürler!

Doktor içeri girdikten sonra ben de, onun gösterdiği camlı bölmenin önüne yürüdüm. Kırılmaz gibi görünen bir camın arkasında laboratuvarı andıran bir oda vardı. İçerde maskeli beyaz önlüklü bir kadın tek başına çalışmaktaydı. Sağda solda, büyüteçler kavanozlar, tüpler, borular, bunzen bekleri göze çarpıyordu. Bir başka köşeye ise içinde kobayların bulunduğu birtakım kafesler dizilmişti. İçerde çalışan kadının kobaylardan birkaçına şırınga yaptığını gördüm. Ellerinde lastik eldivenler vardı. Beklemeye başladım. Bir iki dakika sonra içeriye genç bir adamın girdiğini gördüm. Kollarının üstünde bir kundak taşıyordu. Kundağı getirip camlı bölmenin tam önündeki bir masaya bıraktı ve bezleri açtı. İşini bitirdikten sonra bana dönüp başını eğdi ve geldiği gibi çabucak odayı terketti. Anlamıştım, masanın üstünde yatan bebek, bizim bebeğimizdi - Linda ile benim. İlk bakışta bebeğin mosmor bedenini görünce içim burkuldu. Yeni doğan bebeklerin bu görünüşte olduğunu biliyordum, ama bu kadarını beklememiştim. Derisi bir zencininki kadar koyuydu. Yer yer siyaha yaklaşıyordu bu renk. Başı bana dönük ve gözleri kapalıydı. Sanki uyuyordu. Bir an kollarını bacaklarını oynatıp ağlayacakmış gibi geldi bana. Tüm bebeklerin yaptığı gibi... Gözlerimin buğulandığını farkettim. Belki de iki elimle yaslandığım cam buğulanmıştı, bilmiyorum. Başımı çevirip bir an için gözlerimi kapattım. Doktor belki de haklıydı. Buraya gelip onu görmekle iyi etmemiştim. Oradan ayrılmadan önce son bir kez bakmak üzere cama iyice yaklaştım. Bebeğin kolları iki yana açılmış sırtüstü yatıyordu. Bana dönük elinin parmakları arasından küçük bir şeyin düştüğünü gördüm birden. Beyaz örtünün üzerine düşen bu şey, yuvarlak bir deri parçasını andırıyordu. Dikkatlice bakınca üzerinde kırmızı bir benek gördüm. Bu şey yalnızca bir deri parçası değildi... bir... bir yüzüktü bu. Küçük bir yüzük... Bebeğin parmaklarına daha da dikkatli baktım o zaman. Evet, yanılmıyordum. Hemen hemen tüm parmaklarda yüzük biçiminde birer şişkinlik vardı ve bazılarının üstünde kırmızı bir benek belli belirsiz seçiliyordu. Bir ürkü kapladı içimi birden. Bu küçük yüzüklere ancak tek bir anlam verilebilirdi. Korkunç bir şeydi bu... Yılgıyla irkilip, bilinçsizce cama vurmaya başladım. Benim cama vurduğumu gören içerdeki kadın, şaşkın bana doğru koşmaya başladı. Benim durumuma o kadar şaşırmıştı ki, kobaylardan ikisini hâlâ elinde tuttuğunu ancak benim önüme geldiği zaman farkedebildi. İstemsizce bir davranışla kobaylardan birini masaya bebeğin yanına bıraktı. Bir yandan da bana elini sallayıp ne olduğunu anlamadığım şeyler söylüyordu. Aradaki cam ses geçirmiyordu ama, cam olsun olmasın onu anlayacak durumda değildim zaten. Gözlerimi masanın üstüne dikmiştim. Ve o anda masaya bırakılan kobayın sağı solu koklayarak yürümeye başladığını gördüm. Tam önünde, az önce bezin üstüne düşmüş olan yüzük vardı. Kobay ön ayaklarından biriyle yüzüğün üstüne bastı ve aynı anda elektrik çarpmış

gibi irkilip kaskatı kesildi. Yana devrilirken yüzüğün ayağına geçmiş olduğunu farkettim. Kadın laborant, olanlardan habersiz hâlâ bana bakıyordu. En kısa zamanda bir şeyler yapmalıydım. Yüzükleri gördüğüm an içimde kabaran coşku ve korkuyu yenmeye çalışarak kendimi biraz olsun toparladım. Odaya ulaşmam gerekiyordu önce. Camın önünden ayrılıp az önce doktorun girmiş olduğu kapıya koştum. Kapıyı açıp hemen içeri daldım. Bulunduğum yer birçok kapının yan yana sıralandığı uzunca bir koridorun başlangıcıydı. İlerde bir görevlinin durup bana baktığını gördüm. Üstümdeki giysilerden oraya ait olmadığımı anlamış olmalıydı. Bana doğru hızlı adımlarla yaklaşmaya başladı.

— Hey, siz! Bir dakika...

Ona aldırmadan çevreme bakındım yeniden. Bebeğin ve yüzüklerin bulunduğu oda sağdaki ilk kapı olmalıydı. Fazla düşünmeden o kapıya doğru atıldım. Sert bir biçimde açtığım kapı bir engele çarpar gibi oldu. O zaman kapının ardında cam bölmeden izlemiş olduğum kadın laborantın durmakta olduğunu farkettim. Kapı koluna çarpmıştı. Şaşkı içinde bana bakıyordu. Özür anlamında bir şey mırıldandım. Onu yavaşça bir yana itip masaya doğru gidecektim ki, birden bir el sol koluma yapıştı ve beni geri çekti. Koridorda gördüğüm adamdı bana engel olmaya çalışan. Boğuşmakla zaman yitirmek istemiyordum. Kadına dönüp bağırdım.

— Söyleyin, beni bıraksın! Ben içerdeki bebeğin babasıyım. Bebeği yakından görmem gerek!

Kadın önce bir şey anlamamış gibi yüzüme baktı, sonra başını elimle gösterdiğim masaya çevirdi. Beni kolumdan yakalamış olan adam ise laftan anlayacağa benzemiyordu. Bir yandan beni dışarı çekerken diğer yandan da

— Derdinizi dışarıda anlatırsınız. Buraya girmeniz yasak ,diye söylenip duruyordu.

Tam o anda kadının kısa bir çığlık attığını duyduk ikimiz de. Çekişmeyi bir an için unutup o yana baktığımızda kadının masayı gösterdiğini farkettik.

— Kobay... kobay bebeği parçalıyor. Durdurun onu!

Anî bir silkinişle kolumu kurtarıp masaya doğru yürüdüm. Gerçekten yüzüğün ayağına yapıştığı kobay şimdi yine canlanmış, bebeğin parmaklarını kemirmeye çalışıyordu. Bunun tek bir anlamı olabilirdi bence. Kobay diğer yüzüklerin de ölü bebeğin parmaklarından çıkması için uğraşıyordu. Geri dönüp bağırdım.

— Kapıyı kapatın! Dışarı kaçmasına izin vermeyin!

Bu kez adam kadından daha önce davranıp kapıyı kapattı ve bana doğru yaklaştı.

— Neler oluyor, kuzum burada?

Gözlerimi masadan ayırmadan

— Kobayı yakalamalıyız, dedim. Ölü, ya da diri. Onu gözünden kaçırma!

Aynı anda yine kadının sesi duyuldu arkamızda.

— Dikkatli olun, diye haykırıyordu. Sizi ısırmasın! Az önce kuduz mikrobu aşılamıştım ona!

Sonra daha yavaş ve kaygılı bir sesle ekledi.

— Bu kadar kısa zamanda etki etmiş olması olanaksız. Ama siz yine de sakının kendinizi!

Yüzük ve kuduz! Hangisinin daha çekinceli olduğunu kestiremiyordu insan. Yanımdaki adam kobaya korkulu gözlerle bakmaya başladı bu kez.

— Yardım istesek mi acaba?

Ne kadın, ne de ben karşılık vermedik. Gözüm bir başka masada duran aygıtlara, tüplere kaydı. Kendime bir silâh arıyordum. Deney tüplerini sıkıştırmaya yarayan uzunca madenî bir çubuk gözüme ilişti birden. Uzanıp onu aldım ve gerektiğinde vurmak

üzere kaldırarak bebeğin yattığı masaya doğru ilerledim. Kobay benim yaklaştığımı görünce başını kaldırıp bana döndü. Tam çubuğu kafasına indireceğim sırada hantal bedeninden umulmayacak bir çeviklikle yerinden sıçradı. Masanın öbür ucuna kaçtı. Masayı dolanıp yeniden kendisine yaklaştım. Bu kez de keskin bir çığlıkla üstüme doğru atladı. Son anda yana çekilip üstüme düşmesine engel oldum. Yere düştü. Nerede olduğunu anlamak için döndüğümde sol ayak bileğimin hemen üstünde keskin bir sızı duydum. Hayvanın ayağımı dişlemiş olduğunu anladım o zaman. Tüm gücümle silkeledim ayağımı. Kobay sadmenin etkisi ile savruldu; ve gitti, olanları o ana kadar uzaktan izlemeyi yeğ tutmuş olan adamın ayakları dibine yuvarlandı. Beriki her nasılsa bu fırsatı kaçırmadı ve sağ ayağını kaldırıp, henüz dengesini bulamamış olan hayvanın başına indirdi. Hayvanın son anda attığı çığlık, kırılan kafatası kemiklerinin çatırtısına karıştı. Kuyruğu son bir kez titredi, ölmüştü. Üçümüz de tiksintiyle yerdeki leşe baktık bir süre. Onlar belki göremiyordu ama ben ayağındaki yüzüğü hâlâ seçebiliyordum.

O sırada kapı açıldı. İçeri beni oraya getirmiş olan doktor girdi.

— Ne var, ne oluyor?

Sonra beni gördü.

— Bay Spencer! Sizin ne işiniz var burada? Size söylemiştim...

Yerdeki leşi gördü o anda.

— Bu da nesi?

Kadın laborant gözlerini leşten ayırmaya çabşarak konuştu.

— Benim kobaylarımdan biri. Kuduz mikrobu aşılanmıştı. Etkisi umulmadık bir biçimde çabuk oldu; öldürmek zorunda kaldık.

Sonra başını masanın üstünde yatan bebeğe çevirdi.

— Korkarım bebeğe de bulaştı mikroplar.

Gözlerini kapayarak

— Parmaklarını kemiriyordu..., diye ekledi.

Doktor masada yatan bebeğe dönerek,

— Anlıyorum, dedi. Bu arada size bir zararı dokundu mu?

Sol ayağımı gösterip

— Beni de ayak bileğimden ısırdı, dedim.

— Öyleyse hemen ilk tedaviyi yapmamız gerek.

Sonra kobayı ezmiş olan adama döndü.

— Bebeği ve kobayın ölüsünü kaldırın oradan. Yapılması gerekeni biliyorsunuz!

Beni kolumdan tuttu.

— Siz benimle gelin, yaranıza bir bakalım önce!

Odadan çıktığımızda doktora sordum.

— Yapılması gereken nedir, doktor?

— Nasıl, anlamadım.

— Bebeğe ve kobayın ölüsüne ne yapacaklar?

Düşünceli bir biçimde kulağını kaşıdı.

— Korkarım, bu durumda bebeği size veremeyeceğiz.

— Yani...

— Kuduz hastalığına karşı bazı önlemler almamız gerekli.

— Ne gibi?

— Madem ki, bilmek istiyorsunuz, söyleyeyim : Böyle durumlarda ölüler ya tamamen yakılır, ya da kireç kuyusuna atılır.

— Acaba bu kez ikisini birden yapabilir misiniz?

Şaşkın şaşkın bana baktı.

— Ciddî misiniz?
— Evet, hem de çok ciddî! Lütfen, doktor...
— Yabansınacak bir istek bu sizinki; ama ısrar ederseniz...
— Israr ediyorum.
— Peki, bu konuyla ben ilgilenirim. Şimdi önce sizin tedavi edilmeniz gerekiyor.
Benim gözle görülür bir biçimde rahatladığımı farkeden doktor son bir kez gözucu ile bana baktı ama daha fazla üstelemeyi gereksiz bulmuş olacak ki, başka soru sormadı.

İki saat sonra Linda'nın yanındaydım. Yattığı odaya girerken doktorlar kendisini fazla yormamam için beni uyarmışlardı. Yavaş ve sessiz adımlarla yatağına yaklaştım. Yüzü solgundu ama beni görünce gözlerinde bir ışık yanıp söner gibi oldu.
— Seni bekliyordum, Mark, dedi kısık bir sesle.
Eğilip usulca saçlarından öptüm. Sonra elini avuçlarıma alıp yatağın yanına iliştim.
— Seni umduğumdan iyi gördüm, dedim. Beni bir ara çok meraklandırmıştın.
Sesim biraz titrer gibi olmuştu. Linda başını yavaşça pencereden yana çevirdi.
— Her şeyi biliyorsun, sanırım, dedi. Çok üzgünüm...
Bebeğin ölü doğmuş olduğunu söylemişlerdi kendisine. Başımı salladım.
— Evet, dedim, biliyorum. Ama şimdi düşünme artık bunları. Benim için önemli olan sensin. Doktorlar kısa bir sürede iyileşebileceğini söylediler.
Bana döndü. Yüzünde iki damla gözyaşı birikmişti.
— Başka çocuğum olmayacak diyorlar.
Gülümsemeye çalıştım.
— Bence yanılıyorlar. Hiç belli olmaz, bakarsın...
Parmakları dudağımı örttü.
— Zararı yok, dedi. Yeter ki... yeter ki sen benim yanımdan ayrılma!
Usulca gözyaşlarını sildim .
— Hiç bir zaman...
Dudaklarımı kulağına yaklaştırarak fısıldadım.
— Hem buna izin vermemelerini de sağlıyacağım.
Yüzüme bakıp sordu.
— Nasıl?
— Seninle evlenerek...
Bir anda yüzü değişti. Yanakları kızarır gibi oldu. Gözleri parladı.
— Mark, sen çıldırmışsın...
Kuduz iğnesinin yapıldığı karnımı ovuşturarak
— Hayır, dedim. Ama kudurmuş olabilirim.
Ve hemen ekledim.
— Çıldırmam için önce nikâh yüzüğünün parmağıma geçmesi gerek...

ka'nın sırrı

Recai DİNÇER

Sohbetin tatlı yerine gelmişlerdi. Garsona işaret etti. Beyaz ipekli entarisinin etekleri uçuşarak garson geldi; eğildiği zaman fesinin püskülü kaşının üzerine düşüyordu. Elini bağrına bastırıp temenna çaktı seslendi :

— Buyur afandi, ne emretti sen?..

Orhan, hayretle garsona baktı, şaşırmıştı, arkadaşına döndü :

— Yanlış duymadım ya Ahmet?

— Yoo, yanlış duymadın, düpedüz Türkçe sordu...

Bu sırada onların hayretini şımarık bir tebessümle ve belini saran enli kırmızı kadife kemerini düzelterek seyreden garson keyifle onlara doğru eğildi.

--Afandiler çok şaşırmasınlar, ban biliyorum Türkçe. Bulundum İstanbul, dedi.

— Söylesene be kardeşim, hah şöyle, ne şaşırtıyorsun bizi...

-- Afandim ben gitmişem bir gemiyle, olmuşam tayfa, kalmışam İstanbul, yapmışam garsonculuk, otelcilik. Hizmet etmişem Mısırlı Suriyeli, Arap küllî... Yıl birbuçuk, özlemişem avrat, ayol, gelmişem tekrar bura...

— Adın ne senin? diye Orhan sordu.

— Aptullah'dır afandi, ben çok memnun iki Türk görmek burada...

— Sağol Aptullah, bize soğuk iki limonata getir...

— Başüstüna afandi...

Aptullah geldiği gibi etekleri uçuşarak gitti. Arkasından bakan Ahmet,

— Sevimli adam doğrusu, dedi. Gerekirse bize burada mihmandarlık da yapar...

Orhan dalgın dalgın karşılık verdi.

— Tabiî...

Onun böyle daldığını gören Ahmet sordu:

— Ne o neyin var Orhan, niye daldın öyle?...

— O bulduğumuz KA'yı düşünüyorum Ahmet. Avuçlarındaki yazıyı bir çözebilsek... Hiç bir koda, hiç bir norma uymuyor, ideogram değil, peki nedir?.. çıldıracağım; o kadar silinmiş ki... yazıldığı taş kaleminin izinden bir şey bulabilsek ne iyi olurdu diye düşünüyorum...

Bu sırada limonataları gelmişti. Soğuk limonatalarını yudumlarken, palmiyelerin altına kurulmuş olan masalarında serin akşam üzerinin tadını çıkararak dinleniyorlardı. Bütün gün, Gize dolaylarındaki çölde kazılar yapmışlar, ikindiye yakın mermer bir KA bulmuşlardı. Fakat bu KA'nın üzerindeki yazıları okumak mümkün olmamıştı. Ya değişik bir yazı türü kullanılmıştı, yahut da bir şifresi vardı. Omuz hizalarından kesilerek birleştirilmiş ve iki dirsek hizasında doksan derece yukarıya bükülmüş iki kolu tasvir ediyordu bu KA, avuçlarının ikisi aynı yöne bakıyordu. İki avuçta da yazılar vardı.

Gece ikisi de kaldıkları otelde uyuyamadılar. Sabahleyin erken kalkan Orhan, hemen buldukları KA'nın karşısına geçti, evirdi, çevirdi, büyüteçle inceledi; çok şaşırmıştı. Yazılar yoktu, gerçi yazıldığı taş kaleminin izleri görülüyordu ama, çözülemiyordu. «Halbuki, Gize'de çölde, iyice belirgindi», diye düşündü. Neden şimdi okunmuyordu? Gitti Ahmet'i uyandırdı. Vaziyeti ona anlattı. O da şaşırmıştı.

İki saat sonraydı, Orhan, bir koltuğa oturmuş, eli çenesinde düşünüyor; aşağıda palmiyeler, gül çardaklarıyla süslü bahçede, gölgeliklerde ya da büyük havuzun etrafında güneşlenenleri seyrediyordu. Bu sırada Ahmet volta attığı halde, o da bu işe bir çözüm bulmaya çalışıyordu. Birdenbire durdu; aradığını bulmuş insanların rahat ifadesi vardı yüzünde ve sesinde :

— Buldum Orhan, diye haykırdı. Buldum! Okuyabilmek için KA'yı bulduğumuz yere götürmekten başka çare yok. İçimde bir his aynı yerde, güneşin aynı yükseklikte bulunduğu anı bekleyerek okumaya çalışmalı diyor..

— Söylemiştim Orhan, bak yazılar belirginleşmeye başladı.
İkindi güneşinin yatay ışıkları altında, gerçekten KA'nın avuçlarının içinde bazı şekiller belirmişti. Yana çekilip, ışığa mâni olmadan çalışmak gerekiyordu. Orhan büyüteci tekrar gözüne götürdü; karışık şekiller vardı, doğrudan okumaya çalıştı, olmadı, anlamsız kelimeler çıkıyordu, yarım saat daha uğraştı, olmadı. Birden, «Canına yandığım», diye bağırdı. «Canına yandığım!». Sonra Ahmet'e seslendi :
— Hangi konumda bulmuştuk biz bu zıkkımı, hatırlıyor musun Ahmet?..
— Tabiî... Tam güney - batıya bakıyordu, iyi hatırlıyorum.
Orhan, KA'yı tam güney - batıya bakacak şekilde çevirerek yan tarafına geçip baktı. Yazılar, hayret edilecek şekilde belirginleşti. Büyüteci tekrar gözüne yaklaştırıp baktı. Zamanın yıprandıramadığı şekillerin bazıları gözlerinin önüne serildi. En belirgin grubu okuyabiliyordu: «MU»; onun az yan tarafında başka bir harf grubu vardı! aradaki bazı gruplar silinmişti. Yine belirgin bir grubu okumaya muvaffak oldu: «MA»; «bu ne demek?» diye söylendi. Onun hayret sözleri üzerine Ahmet de yanına gelip, KA'nın önünde çömeldi.
— Bu ne demek Ahmet?.. bu «MU» ve «MA» neyin sesi?.. Daha okunabilen bazı sözcükler de var, bak: «PT... SPET... İYA... NF... AH... HAY... ARI... BİYA... DVO... HAY... ARI... BA... HKA... MUT... MUT... KAY... SAUT... MR... THN...» Aradakilerin okunması imkansız, bitimindeki sözcükler de okunamıyor. Bunları yaz bir tarafa, çeşitli şekillerde sözcükler yerleştirir deneriz...
KA'nın sağ elinin içinde, avucunda bunlar yazılıydı, hiyerotik yazıydı bu yazılanlar. Sol elinde ise, başka sözcükler vardı, bunlar da demotik yazıydı. Sol elindeki demotiklerde belirgin olarak, «MU, MR, İYA, HAY, BA» gibi sözcükler okunuyordu. Bundan başka okunabilen yoktu, bunlar da birçok silik sözcükler arasından okunabilenlerdi. Bir an kendilerini toplayabilmek için sessizce düşündüler. Sonra KA'yı yerleştirdikleri sandığı yüklenerek otele dönüş yolunu tuttular. Çöl, yol boyunca pırıl pırıldı. Otelden hemen yanıbaşlarında gibi görünen ehramlar, arabayla bir hayli yol çekiyordu. O akşam da binbir türlü münakaşadan sonra karara varamadılar. Ne demek istiyordu bu yazı?.. neyi anlatmak istiyordu?..
Orhan, sinirleniyor, yerinde duramıyor, sözcükleri yazdığı kâğıt elinde odada gidip geliyordu. Ahmet'in karşısına geçip durdu.
— Bak dostum, kafamızı toplayalım, durumu bir daha gözden geçirelim. Elimizdeki sözcükleri ve ihtimalleri tartalım, ne dersin, bak başlıyorum: MU, su anlamına gelir; MA, insan ırkı; DVO, sabah yıldızı; HAY, inmek; ARI, yükselmek; BİYA, gökten inen demektir. BA, alev; HKA, hükümdar; SPET, Zühre yıldızının o zamanki adıdır; İYA, bildiğimiz aydır, dünyanın uydusu ay; PT, gök, sema demektir. MUT, ölüm, aynı zamanda ana demektir; NF nefes, rüzgâr anlamına gelir; AH, parlak, güzel demektir. KAY, gemi; SAUT, nezaret, himaye demektir; MR, piramit; THN da anıt demektir... Peki ne anladın söyle?..
— Vallahi, bu birçok şekilde yorumlanabilir, birçok literatür kurcalamamız gerekecek, ama çözeceğiz, inan bana, üstesinden geleceğiz bu işin. Hem bana bak dostum, bu işte müthiş bir keşfin kokusu var gibi geliyor bana. Mu efsanesini duydun mu hiç?.. Arkeoloğuz, duydun tabiî, bu efsaneyle ilgisi olmasın sakın, bu yazıların. Mu, neredeydi? Getir şu atlası... Mitosların en kuvvetlisine göre, Pasifik'te olması gerek, tam güney - batı yönünde, ama ne kadar isabetli?
Bu arada atlas geldi. Orhan, getirdiği atlası açtı. Ahmet konuştu :

— Burası Mısır, şurası KA'nın bulunduğu yer, şu KA'nın konumu... KA'nın konumu... heyyy!.. Şuraya bak, ne var KA'nın avuçiçlerinin baktığı yerde?.. İyi bak, ileriye dostum, ileriye bak, ne görüyorsun?.. Güney Amerika değil mi?.. Bu sana bir şey anlatmıyor mu?.. Şimdi sana bir şeyden söz etmem gerek, belki güleceksin ama, rica ederim, sözümü kesmeden beni dinle: KA, ruh demektir; İN'in birçok manası var, yer, ev, yuva anlamına gelmiş olabilir, çünkü bu sözcük bazı dillerde bu anlamda kullanılmaktadır; özetle şu anlam çıkıyor: «Ruhun yuvası, yurdu...» Şimdi başka bir şey: MA, insan tohumu, ırkı anlamına gelir: İYA da ay demektir; bu bir şey ifade etmiyor, halbuki bunun yerine YUN sözcüğünü kullanırsak, MAYUN oluyor. Ben diyorum ki, MAYA sözcüğünün aslı MAYUN'dur ve «insan ırkının, ilk insan tohumunun yuvası» anlamına gelir. Nasıl düşüncem?.. Bir de şu şekilde tefsir edebiliriz: MAİYA; o zaman «ay insanını görmek» anlamına da gelebilir. Netice olarak, bu KA'nın çözümü Güney Amerika'dadır, diyorum.

— Akla yakın, ama uzak ihtimaller. Olabilir mi?.. Olur da, olmaz da!.. En iyisi Güney Amerika'ya gitmek.

— Haklısın, en kısa zamanda gitmeliyiz, sanırım iz üzerindeyiz...

— Tek bir sorum var: Bu noktadan hareketinin sebebi nedir, kanıtın nedir?

— Dediğim gibi, KA, ruh demektir; bir de eski Mısır dilinde bu sözcükler aynen var. Bu yakınlık beni bu yola sevketti. Yani, birinden hareketle diğerine, öbüründen hareketle, berikine varmak mümkün oluyor. Kök, köken aynı.

Ertesi gün son bir kez daha KA'yı buldukları yere gittiler. Oradan ayrılmadan önce araştırmalarını tamamlamak, hiç bir kuşkuya yer bırakmamak istiyorlardı. Saatlerce çalıştılar. Güneş takribî olarak bir mızrak boyu kadar ufka yaklaşmıştı. Artık otele dönüp, tam bir karara varmak gerekiyordu. Ahmet, KA'yı bıraktıkları kumların üzerinden kaldırıp sandığına yerleştirmek üzere iki dirsekten tuttu. Tam kaldırırken istemeyerek elinden kayıverdi. Kumların üzerine düşmüştü KA. İki kolun birleşme yerinden ayrılıverdi. İki parça olmuştu. İnanamadıkları bir olay oldu, bu sırada. Tam birleşme yerinden madenî bir kapsül düştü kumların üzerine. İkisi birden kapsülün üzerine atıldılar. Ağırca bir madenden yapılmıştı hem de iyice ağır. Mat bir rengi vardı. Çapı beş, boyu da onbeş santimetre kadar vardı, silindir şeklindeydi. İkindi güneşinin kırmızımtırak aydınlığında, kızıl akislerle mat bir şekilde parlıyordu. Üzerinde kapak, vida yolu gibi şeyler görülmüyordu. Açmaya uğraştılar, açamadılar, otelde açmaya karar verdiler. KA'yı sandığına yerleştirip, arabaya taşıdılar. Otele döner dönmez, hemen kapsülü çıkarıp uğraşmaya başladılar.

Bir saatlik uğraşıdan sonra vazgeçecekleri sırada Orhan, «Bir de ters vida yolunu deneyelim», diyerek kapsülün iki başından tutup, ters yönde çevirdi. Kapsül tam orta yerinden dönmeye başlamıştı. Dokuz tur döndü, açıldı. Sessizce bir an kapsülün içerisine, inanmaz gözlerle baktılar. Çok ince bir halitadan yapılmış, onbeş santim kadar eninde, ve rulo gibi sarılmış kısmı açıldığında boyu kırkbeş santim kadar gelen madenî bir şeritti bu.

Üzerindeki işaretler, soğuk damga şeklinde oymalardan yapılmıştı ve normal hiyeroglif yazıydı. Nefeslerini tutarak okudular, gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Okuduklarını beyinlerinde tarttıkları birkaç dakika odada çıt çıkmadı. Madenî şeritte şunlar yazılıydı :

«Gemimiz Ra, arızalandı, geri dönemedik. Bizi bulabilmeniz için tesisler, sfenksler, ehramlar yaptık. İkinci kaptan Amon'un gemisini de yitirdik. Ra, belli olmayan bir süre yörüngede kalıp parçalanacak. Bu küçük dünyanın ölçülerine göre, uzun süredir buradayız. Pitah'la irtibatı da yitirdik. Büyük nehir boyunca yaşayan ilkel kabilelere medeniyet

öğrettik. Pitah'tan gelecek yardımı bu küçük dünyada bekliyoruz. Hayvanlarla hemen hemen aynı düzeyde olan bu ilkel insanları eğittik, hükümdarlıklar kuruyoruz. Fizikçi Tot'la Gep de kayıplar. Kadın personelden Honsu, o da kayıp, Nunu'nun çocukları birbirine düşmüşler, haber aldım, üçüncü kaptan Sov müdahale etmiş. Bu küçük dünya ahlâkları bozuyor; kadın, erkek personel, yardım gelmesi gecikince yerlilerle evlendiler, onların çocukları, çocuklarının da çocukları oldu. Arı soy gelişti, buralara hükmediyoruz. Ra'nın son iki botundan da haber alamaz oldum; Mu büyük denizin ortasında bir kıtaya, İnka ise büyük denizin ötesinde başka bir kıtaya düşmüş. Bu sonuncu bottan ayrılan Nazca'dan son bir mesaj aldım; o kıtadaki bir düzlüğe ve kıyıda bir yerde kayalara gamma topuyla —yardım gelince yerlerini tespit edebilsinler diye— Pitah sembolleri çizmiş. Şimdi ondan da haber yok. Ben de artık, yaşamımın sonuna geldim galiba. Bu mesajı bir KA içerisine saklayıp, kuma gömeceğim, sayaçlarınız onu bulur. Annesi ölmese küçük kızım Nefertiti'yi düşünmezdim. O yalnız ne yapacak bilmiyorum. Vatanıma selâmlar»

□

BİLİM — KURGU DÜNYASINDAN

• Yaz aylarında yinelenecek Uzay Yolu dizisinden sonra TRT'de yeni bir b-k dizi filminin başlayacağı bildiriliyor. Bu konuda gazetelerde çıkan haberler aynen şöyle : İngiliz ITV'nin yaptığı Space - 1999 (Uzay - 1999) adlı diziyi, Cannes'da yapılan Uluslararası Televizyon Programları Pazarı'na katılan TV Daire Başkanı Yılmaz Dağdeviren ve filim bölümü yetkilileri, Mustafa Gürsel ve Özer Çınar, Türk televizyonu için hem de çok ucuz bir fiyatla satın almayı başardılar. Amerika televizyonlarının milyonlar ödediği diziyi, TRT, bölümü 4 bin liradan almayı başardı. Uzay - 1999 bütün dünyada Türkiye ile birlikte başlayacak. İngiliz basınınca, «bugüne kadar yapılmış en görülmeğe değer dizi» olarak vasıflandırılan Uzay - 1999, tam 120 milyon Türk lirasına mal oldu. Dizinin başrollerini, Görevimiz Tehlike'den yakından tanıdığımız, bin yüzlü adam Martin Landau ve gerçek hayattaki karısı, gene aynı dizinin kadın ajanı Barbara Bain oynuyorlar. Bunun yanı sıra Kaçak dizi filmin amansız komiseri Barry Morrse da dizide rol alanlar arasında. Yapımcı Gerry Anderson, «bu filimde gördüğünüz uzay dekor ve yaratıklarını hazırlamaya daha önce hiç kimse teşebbüs dahi edemedi» diyor. Eleştirmenlerce, bugüne kadar yapılan en iyi b-k dizi filmi, Uzay-Yolu'ndan kat kat üstün bulunan Uzay - 1999'un 24 bölümlük dizinin konusu kısaca şöyle: «Aralarında bir Türk'ün de bulunduğu (her ulus tan kişiler var), 300 uzay mühendis ve ilgilisi ayda yaşarlar. Atom patlamaları sonucu, ay paramparça olur ve Alfa ayüssünde yaşayan insanlar uzayın boşluklarına fırlatılır. Dizi bu 300 kişinin geri dönme çabaları sırasında başlarından geçenleri anlatır. Martin Landau dizide, Alfa ayüssü komutanı, Barbara Bain de üs doktorunu canlandırıyorlar.» Evet, gazetelerde çıkan haberler bunlar, ancak gerçekleşip gerçekleşmeyeceği yine de TRT sorumlularına bağlı. Bilindiği gibi geçen yıl da, UFO adlı bir b-k dizi filmi satın alınmış ancak son anda yayımlanması sakıncalı (!) göründüğünden vazgeçilmişti. Bu yeni dizi filmin yeri de tozlu raflar mı, yoksa ekranlar mı olacak, henüz bilmiyoruz.

Bu arada içinde zaman zaman bilim - kurgusal bölümlere de yer verilen Tatlı - Sert (The Avengers) adlı dizi, ekranlardaki yerini sağlamlaştırmışa benziyor.

Geçtiğimiz aylarda, sessiz sinema klasiklerini tanıtmayı amaçlayan bir başka dizi programda ise, b-k severler 1920 yılında çevrilmiş «Dr Jekyll and Mr Hyde» adlı filmi izleme olanağı buldular. Sözü geçen programın sunuculuğunu yapan Türk Sinematek Derneği Başkanı Onat Kutlar'ın bu yıl içinde İstanbul'da bir b-k filimleri haftası düzenleyeceği de gelen haberler arasında.

rosy*

İzzet YASAR

Ona —topu topu yirmi gün tutan yıllık iznimi geçirmek üzere geldiğim bu deniz kasabasının tam ortasında, kıyıda yükselen kalenin gözden uzak bir avlusunda gezerken birkaç gün önce bulduğum— eski sarnıcın başında rastladım. İlk görüşte birbirimiz için yaratılmış olduğumuzu anlamıştık; sarnıcın varlığını bizden başka bilen bile yoktu, oysa biz, onun başında, çürük bitki kokuları içinde, kara ağzından yükselen içinin derinliklerinden kopup ağır ağır, kulaklarımıza kadar gelen iniltilerini dinliyorduk —ölmüşlerin, gövdelerini özleyen başı boş ruhlarıydı bunları çıkaran. Başkaları, yani kaleyi gezmeye gelen öbür yerli ya da yabancı turistler kalenin yıkık kuleleri ve mazgallarıyla, duvarlardaki aşınmış kabartmalar, yazıtlarla ilgileniyorlardı.

Saatler sonra, sarnıcın başından ayrıldığımızda, ufkun renkleri değişirken, kıyıdaki parlak kayalarda oturduk ve bana kendini anlattı. Adı Rosy'di. Nükleer güçle çalışan, otuz metrelik özel yatıyla Okyanus'un öbür kıyısındaki ülkesinden buraya gelmişti. Gençti. Şimdiye kadar görmediğim ölçüde güzeldi. Güzelden öte bir yüzü vardı: Yarı-bilinçliliğin o ölümsü serinliğini duyuyordu.

Onu öptüm; öpüşüme karşılık veriş biçimi bir Bach konçertosunda flütlerin kemanlara karşılık verişleri gibiydi: eşsiz, mükemmel..

Kasabayı gezdik. Mevsim sonuydu, son turistler de gitmeye hazırlanıyorlardı. O bazı şeyleri çok seviyor, bazılarını da «kötü», «çirkin» ya da «sahte» buluyordu. Bütün değerlendirmelerine katılıyordum. Aramızda eşsiz bir uyum vardı. Zaman zaman duruyor, gözlerimize bakıyorduk. Onun gözleri içinde yüzüm daha aydınlık, biçimli görünüyordu.

— Seni seviyorum, diyordu bana, düşünemeyeceğin, kavrayamayacağın kadar seviyorum.

— Ben de seni seviyorum, diyordum ona, ben de seni hiç bir bildirişim aracının aktaramayacağı, hiç bir bilincin algılamayı başaramayacağı kadar seviyorum.

Sesim güzelleşiyordu onunla konuşurken. Onun sesi tuhaf, hem ılık, hem de üzücü bir boğukluktaydı. Birbirimizi bütün duyularımızla birden duyuyor, her türlü algıyı aşan bir yetiyle tanıyorduk.

Gece olunca telsizle otomatik su motosikletini çağırdı yattan ve birlikte yata gittik. Birbirimizi yıllardan beri görmemiş gibi özlüyorduk. Yerçekimi kaldırılmış özel boşluk akvaryumunda seviştik. Gövdelerimiz, ancak, uzayda karşılaşıp birbirlerinin çekimine kapılarak, biri öbürünün yörüngesinde, birbirlerinin çevresinde sonsuz bir düşüş içinde dönen, aynı hacim ve özgül ağırlıkta iki gezegenin olabileceği kadar birbirine uygundu, birbirini tamamlıyordu. Duyduğumuz varolması mümkün bütün tadlardan öte bir şeydi. Birden, gövdesinin altlarında, cinsel organının biraz yukarısında, sağda, madenî bir düğme farkettim. Sordum. Anlattı. Rosy de nükleer güçle çalışıyordu. Bir iş adamının ölen kızının yarı-organik eşiydi. Kızını çok seven baba, kız bilinmeyen bir hastalığa yakalanıp ölünce, ülkesinin bilginlerine başvurup onun bir eşini yaptırmıştı. Rosy cam elyafı ve iyonlaştırılmış karbon atomlarından oluşan özel bir alaşımdan yapılmıştı. Gerçi kanı Macacus Rhesus maymununun kanıydı, ama yüreğini ve sinir sistemini nükleer güçle çalışan, çok geliştirilmiş bir çeşit transistorlar bütünü çalıştırıyordu. Rosy'nin maliyet fiyatı bizim paramızla beş yüz elli milyonu biraz geçiyordu.

Bunları anlatması bende nedenini tam anlayamadığım garip bir tepki yarattı. Gerçi, o madenî düğme de —aslında atom pilinin atmosferle temasını sağlayıp kendi kendini yenilemesine yarayan bir çeşit elektrod ucuydu o— tenimi acıtıyordu ama, her ne olduysa, birden kasıklarımın çekildiğini duydum. Söndü oram, buruştu ve bütünüyle kurudu. Ondan ayrıldım, biraz yana çekilip durdum.

Gözlerime bakmadan:
— Seni sevmiyorum, dedi.
— Üzgünüm, dedim.
Başımı çevirdim.
— Senden nefret ediyorum, dedi. Senden, hiç bir canlının edemeyeceği kadar çok nefret ediyorum.
— Allahaısmarladık, dedim.
Bir daha yüzünü görmedim; başım hep öteye dönük, çıktım.
Deniz motosikleti hazırdı. Yolda yüzümün teri kurudu. Biraz gözlerim acıdı.
Ertesi günü, bu tatil kasabasından ayrılırken, sarnıcı son bir kere görmeye gitmedim.

□

(*) Bu öykü, **Sevgi-ötesi Hikâyeleri** genel başlığı ve **Ölü Sınıflar Resmi Geçidi - Son** alt-başlığıyla belirlenmiş bir üçlemenin ikinci hikâyesi olup Yeni Dergi'nin Ekim 1974 sayısında yayınlanmıştır.

Resim : C. A. M. THOLE

yabancı

Sönmez GÜVEN

Uyanmıştı, ama gözlerini açamıyordu bir türlü. Aniden bir korku girmişti içine. Şaşırtan, heyecanlandıran bir korku. Nedenini bilmiyordu. Sadece korkuyordu, sanki, çok sevdiği, gereksinme duyduğu bir şeyi kaybedecekmişcesine korkuyordu.

Eliyle yatağı yokladı. Terden sırıl sıklam olan çarşaf parmaklarına dolaştı. Sinirli si nirli güldü, sustu. Sonra yine ve daha yüksek sesle güldü. Gözlerini önce hafifçe araladı ama sonra vazgeçerek yine kapadı. Cesareti yoktu o günü karşılamaya. İçindeki bir ses ona hiç hoşlanmayacağı şeylerin olacağını haykırıyordu.

«Akşama kadar böyle yatacak değilim ya» diye düşündükten sonra gözlerini açtı. Gün ışımıştı. Perdenin kenarından içeri ince bir ışık sızıyor ve halıda dağılıyordu. Kalkmak istedi. Yorgundu. Gerçekte hiç bir ağır iş yapmamıştı ama yine de yorgundu. Yatağını bırakmak istemiyor, uyumayı düşünüyordu. Yorgunluğunun korkudan ileri geldiğini anladı. Onu istenmeyen şeylerin beklediğini haykıran korkudan. Doğruldu, ayaklarıyla terliğini aradı. Giydi, kalktı. Ağır ağır kapıya doğru yürüdü. «Çocuklar kalktılar mı acaba» diye düşündü. Karısı iki yıl önceki tren kazasında öleli beri iki oğluyla yalnız yaşıyordu. Kalktılarsa eğer, mutlaka kahvaltımı hazırlamışlardır, diye gülümsedi. Ama dudaklarının kıvrımı önce hafiften titredi, sonra yavaşça yok oldu. Dışarıdan sesler geliyordu. Alt katta konuşuyorlardı. İki oğlunu seslerinden tanıdı. Bir ses daha vardı, ama kim olduğunu çıkaramadı. Yabancı değildi o da, anılarının derinliklerinden taşıyordu. Evet, o'nun sesiydi, ama olamazdı, imkânsızdı. Başı döndü, elleriyle kapıya tutundu. Kapı, gövdesinin ağırlığı altında gıcırdadı. Bunun üzerine dışarıda bir sessizlik oldu. Sonra

— Babanız uyandı galiba, dediğini duydu telâşsız ve genç bir sesin.

O'nun sesiydi bu. Çok iyi anımsıyordu. O'nun sesiydi. Beş yıl önceki gibi tıpkı. Kapıyı dişlerini sıkarak açtı. Basamakları ikişer ikişer atlıyarak evin alt bölmesine indi, omuzu ara sıra yan duvara çarpıyordu. Seslerin geldiği odaya girdi.

Karısı elindeki fincanı masaya yerleştirirken başını kaldırdı :

— Günaydın...

Gözlerini yumdu. Haykırmak geldi içinden, ama sesi çıkmadı. Sadece, dişlerini kuvvetle sıkıyordu.

— Neyin var?

İşte, hâlâ oradaydı. Öylece durmuş bakıyordu. Kekeledi.

— Günaydın...

Karısı bir an daha baktı ona, sonra bakışlarını işine indirdi.

— Çok geç yattın, yorgunsun. Bütün gece de sayıkladın. Bir çay iç te kendine gel.

Sendeleyerek masaya ilerledi, iskemleye çöktü. Titreyen elleriyle fincanı tuttu, sıcak sıvıdan bir yudum aldı. Midesi bulanıyordu. Birden fincan elinden düştü, elleriyle ağzını kapayarak lavaboya koştu. Korkusunu, heyecanını ve kendisine çay hazırlayan o görüntüyü de beraber atmak istercesine kustu. Karısı da koşarak gelmişti, koluna dokunuyordu. O elin dokunuşuyla titredi. Başı döndü ve gözleri karardı. Aniden betonun ayakları altından kaydığını ve yan tarafa doğru derin bir boşluğa uçtuğunu hissetti.

Karısıyla bir saattir konuşuyordu. Yatağına uzanmıştı. O, ıslak bir mendille şakaklarını siliyordu. İnanmıştı artık karısının varlığına, gerçekliğine. Çok uzun bir çığlık atmak istemişti bu gerçeği görünce, ya da çılgın gibi gülmek. Ama yapamamıştı ikisini de.

Karısı vardı, oradaydı, kabul etmeliydi bunu.
Hafifçe gülümsedi. O da gülümsedi. Sonra başını salladı ve
— Çok yorgunsun, çok, biraz dinlen, dedi.
Hayır, diye düşündü. Burada biraz daha kalamam. Hele iki oğlu da dışarı gidip onu yalnız bıraktıklarında asla. «Dışarı gitmeliyim, yalnız olmalıyım...» Kalktı, giyindi. Çantasını aldı, dışarı fırladı.
Ayağı bir taşa takılınca şaşırdı. Duraladı. Gözleri asfaltı aradı, bulamadı. Daha dün gece dümdüz olan cadde şimdi eğri taş bloklarla örülmüştü. Tek tek göze çarpan taş bloklardan içeri tozlar yığılmışlar, rüzgâr estikçe havaya savruluyorlardı. «Olamaz.» diye düşündü, «imkânsız...»
Yoldan gelip geçenler omuzlarına çarpıyorlar, dönüp ters ters bakıyorlardı. Aldırmadı. Koşmaya başladı. Ceketinin etekleri savruluyordu. Köşeyi döndü, az ilerisindeki mavi boyalı küçük bir kapısı olan kahveye girdi. Yüzü sararmıştı. Çevreye bir göz gezdirdi. Masaların çoğunluğu boştu, henüz sabah olduğundan kahve dolmamıştı. Şurada burada birkaç kişi göze çarpıyordu. Buraya sık sık gelirdi.
Kahveciyle çok iyi dosttular. Gitti, ıssız bir köşeye oturdu. Kahveci onu görmüştü. Yaklaştı.
— Böyle erken gelmezdin, dedi, bir şey mi oldu?
— Konuş biraz, sadece konuş, bir şeyler söyle...
Adam şaşırmıştı. Şaşkın şaşkın gülümsedi. Koca göbeğinin üzerine bağladığı önlüğünde bir sürü leke göze çarpıyordu. Uçları hafifçe aşınmış, saçaklaşmıştı.
— Nen var, yahu?, diye sordu.
Yüzü sinirle gerilmişti. Kızardı ve aniden ayağa kalkarak adamın yüzüne haykırdı.
— Söyle, bu yol her zaman taşlık mı idi?
— Lafa bak, tabiî... Bilmiyormuş gibi...
Sövüyormuşcasına bir anlam geldi yüzüne, ama ağzından saçma sözcüklerden başka bir şey dökülmedi. Yavaş yavaş sakinleşti.
— Yaa... Tabiî... Değil mi, ya? Her zaman böyle idi...
Kahveden çıktı. Kaldırım boyunca inmeye başladı. Tanıdık dükkânlar görüyordu. Ama şu yol... Ana caddeye çıktı. Karşıya geçmek istedi. Yaya geçidini bulmak için alışık adımlarla gitti, bulamadı. Sonra, yayaların üzerinden yürüyerek karşıya geçtikleri yusyuvarlak bir köprü gördü. Gitti, titreye titreye tırmandı, indi. Bağıra çağıra gazete satan küçük bir çocuğa yaklaştı. Tezgâhtan bir gazete aldı, iri kara puntolara göz gezdirdi. Çocuğa parayı verdi. Tam uzaklaşırken ardından bir ses duydu.
— Ağabey... Bu para geçmez, ağabey...
Durdu, döndü. Çocuk koşa koşa yaklaştı.
— Bu para geçmez, ağabey... Ne parası bu böyle?
Şaşırdı. Çok sinirlenmişti. Çocuğun yüzüne bir tokat patlattı. O şiddetle yere düşen çocuk ağzını bile açamamıştı. Gazeteyi de fırlattı, attı. Hızlı hızlı yürümeye başladı. Oradan geçen bir taksiyi çağırdı, bindi.
— Çek..., dedi, Neresi olursa olsun, sür arabayı...
Şöför anlamadan baktı.
— Kenti dolaştır bana... Yabancıyım ben... Sür haydi...
Şöför gaza bastı. Araba melodik bir sesle hareket etti. Birkaç derin nefes aldı. Başını çaresizlikle sağa sola salladı. Şöför dikiz aynasından ona kaçamak bakışlar yolluyordu. Araba ilerlerken camların renkli olduklarını fark etti. Ya da havada bir şey vardı, çünkü, dışarısı, cadde, bütün insanlar hafif bir pembe altındaydılar. O sırada taksi büyükçe bir alana girdi. Ve az ilerisine bakınca gözleri dehşetle açıldılar... Yıllar boyunca oturduğu ve en ufak bir gölü dahi olmayan şehrin koskoca bir rıhtımı vardı ve deniz bütün çevreni kaplıyordu.

– Dur, diye bağırdı. Kapıyı açtı, aşağı atladı. Koştu. Arkasında şöförün para isteyen sesine aldırmadı. Deniz kıyısına geldi. Kıyıyı izleyen caddenin kenarında durdu. Su, bir metre aşağısında kaldırım duvarına vuruyor, sonra, peltemsi bir görüntüyle geri kayıyordu. Hafif bir rüzgâr saçlarıyla oynadı. Burnuna o güne dek bilmediği yabancı bir koku çarptı.

Birdenbire, denizin kıpkırmızı olduğunu fark etti. Dalgalar uzaklarda kızıl diller gibi inip kalkıyorlardı. Köpükler hafif pembelikleri ile şuraya buraya serpiştirilmişlerdi.

Ellerinin pembe olduklarını gördü. Az ilerisindeki ağaçların yaprakları portakal rengi, gelip giden insanlar pembe, gökyüzü açık kırmızı, binalar mor, su kırmızı, pembe, mor, turuncu, kırmızı, mor, pem...

Ellerini vücudundan uzakta tuttu. Parmakları birbirine dokundukça içi bir garip oluyordu. Evine gitmek istedi. Döndü, evinin olması gereken yöne baktı. Pek bir şey göremedi. Küçük bir kasabadaydı. Alan, bir park ve birkaç evi çevreleyen tepeler... Güneşin, çok açık renkte ve pırıl pırıl ışıklar saçan güneşin, çevrene doğru indiğini fark etti. Akşam oluyordu.

Sendeliyerek yürüdü. Üzerindeki, ne zaman giydiğinden haberi dahi olmadığı yabansı giysilere baktı. Şaşmıştı, sadece boş boş güldü.

Nereye gideceğini bilmiyordu. Yine de durmak istemedi. Sokaktaki insanların yavaş yavaş azaldıklarını gördü. Çok az kişi kalmıştı çevrede. O da yürüdü, ağır ağır, ayaklarını sürüyerek ilerledi.

Yere tükürdü, mor bir pelteye benzeyen tükürüğünü sivri ayakkabısıyla ezdi. Evini özlüyordu. Onu bulamayacağını ansıdı. Ama yine de o yönde yürüdü. Çok büyük şeyler kaybetmiş gibi bir duygu vardı içinde. Uzaktan, penceresinde ışıklar yanan tek katlı bir evden şarkı sesleri geliyordu. Yeni işitiyordu bu şarkıyı. Kelimeleri anlamadı. Başını mor kaldırıma eğdi, batan güneşin koyu kızıl ışıklarıyla kanayan ağaçlar arasında yürüdü.

Gölgesi koskoca kara bir yılan gibi uzamıştı.

İri bir kuş parkın üzerinden havalandı, tepelere doğru çığlıklar atarak uçtu, gitti...

● **BELLEM — ÖLÇER (1. bölüm)**

1. Dünyaca ünlü b-k ve serüven yazarı Jules Verne 8 Şubat 1828 tarihinde Fransa'nın Nantes kentinde dünyaya gelmişti. 1905 yılında Amiens'de 77 yaşında öldüğünde geriye yüzden fazla yapıt bırakan bu Fransız yazarını bugün artık yurdumuzda da tanımayan yok gibi. Jules Verne'i Türkiye'de ilk tanıtan **Servetifünun** dergisi sahibi Ahmet İhsan Bey'dir. Ahmet İhsan Bey, «Seksen Günde Devriâlem»i 1885 yılı 6 Ağustosunda **Umran** dergisinin 24 üncü sayısında tefrikaya başlamış, ancak yapıt tamamlanmadan dergi kapandığı için bu romanı ve ardından bir ikincisini resimsiz olarak kitap halinde bastırmıştı. Bu ikinci romanın adı?

2. Günümüz sorunları arasında baş sırayı alan enerji krizi ve sömürüye karşı savaş, son yayınlanan bazı b-k kitaplarında da geçerli bir konu olmaya başladı. Nitekim Kanadalı yazar Richard Rohmer, 'Ultimation' adlı yapıtını izleyen son 'Exxoneration' adlı romanında 1981 yılında Kanadalıların Exxon şirketine el koymaları üzerine A.B.D.nin Kanadayı istilâ edişini canlandırıyor. Yine Kanadalı bir yazar Basil Jackson ise 'Rage Under The Arctic' adlı yapıtında, A.B.D.ye ait bir denizaltı tankerinin kutup buzları altında parçalanması ve bunun sonucu Kanada'da ortaya çıkan durumu ve felaketleri dile getirmekte. Bugün Kanada'da bu tür romanlar yayınlanırken bundan bir yüzyıl önce bir Fransız yazarının yarattığı roman kahramanı, kendi yaptığı olağan üstü gemisiyle enerji sorununu kendi çapında çözüyor ve aynı gemiyle sömürücülere karşı savaş açıyordu. Bu ünlü roman kahramanının adı?

(Devamı 22. sayfada)

ördek

Sezar Erkin ERGİN

Yağmurun sağanak olarak boşandığı soğuk, berbat bir geceydi. Yağmur damlaları silicilere meydan okurcasına habire arabanın ön camını dövüyordu. Avusturya'nın sık ve karanlık ormanları arasında kıvrılan yolsa uzadıkça uzamaktaydı. Gecenin bu geç saatlerinde yoldaki araba sayısı oldukça azdı, ama ben yine de yavaş gidiyordum. Yolun kaygan olması bir yana, müthiş de bir uyku bastırmıştı çünkü. Bu durumda yola devam etmemem gerekti aslında, ama ne yaparsın.. Patronlara dert anlatmak kolay mı? Yılbaşı iznim biteli iki gün olmuş, bense daha hâlâ yollardayım.

Teybin düğmesini biraz açtım. Direksiyonda uyumamak için ya yarenlik edeceksin, ya da memleket havaları dinleyeceksin; yoksa bir hendekte gözlerini açarsın. Tabiî açabilirsen...

Salzburg sınır kapısına 40 - 50 kilometre yaklaşmıştım ki, birden önümde birisinin durup işaret ettiğini gördüm. Arabaların bile yola çıkmaya çekindiği böyle pis bir havada, üstelik gece yarısı, bu herifin zoru neydi de böyle ortalıkta dolaşıyordu. Önünden geçip gitmeye niyetlendim önce, sonra acıdım kerataya. «Ulan», dedim, «gâvur da olsa, o da Allah'ın bir kulu. Alalım, bakalım!..» Anadolu'da biz böylelerine ördek deriz. Oto-stopçu mu ne diyorlar şimdi.

Arabayı önünde durdurdum. Bekliyorum. Herif geldi, arabanın kapı kulpuna dışarıdan yapıştı. Yapışmasına yapıştı ama, açamaz bir türlü... Tüm beceriksizler de bizi bulur: Opel kapısı açamayan bir Alman işte.. Tutup kapıyı açtım. Teşekkür bile etmeden, babasının arabasıymış gibi içeri kuruldu. Üstü başı sırılsıklam ama, görünüşe göre aldırdığı yok. Suratıma baksın, diye bekliyorum, ama hiç oralı değil. Gâvurun kadirşinaslığı da bu kadar olur işte. Kafayı sallayıp arabayı hareket ettirdim.

Yol boyunca gözucuyla kendisine bakıyorum. Kısa boylu, gösterişsiz biri, hani Alman demeye bin şahit! Ama herifte bir hava var, karşıki dağları ben yarattım, diyor sanırsın. Üniforması falan olsa neyse... Biraz uzun, alnına yapışmış düz saçları, ve burnuyla ince dudakları arasını örten bıyığı, bana kalantor bir toprak ağasını hatırlatıyor ister istemez. Sonunda kafasını çevirip soru sormaya tenezzül etti, beyimiz.

— Wie heisst Du?

Adımı sormuştu. Cevapladım. Övünmek gibi olmasın, fabrikada bizim çocukların tercümanlığını hep ben yaparım. Alaman Kâmil, derler bana.

— Ein Ausländer, also!

Altın dişlerimi gösterip sırıttım, «stimmt», dedim. Yabancı olduğumu anlamıştı.

Suratını buruşturup sordu:

— Bist Du ein Jude?

Jude mi? Jude, neydi yahu... Hah, tamam; yahudi miyim, diye soruyor.

Hayda! Yahudilik te nereden çıktı şimdi. Başımı salladım.

— Nein.

Suratı biraz yumuşadı. Galiba sonunda anlaşabilecektik, her neyse...

Ona işimi, patronlarımı anlatmaya başladım. Bir süre dinledikten sonra sözümü kesti:

— Welches Datum schreiben wir heute?

Hoppala! Hangi tarihteyiz, diye sormanın ne âlemi var şimdi. Günlerden çarşambaydı, söyledim. Sinirli sinirli,

— Das Jahr... das Jahr?, diye sordu.

Çattık. Herif hepten kaçık olmalıydı. Hangi yıldayız, diye tutturmuştu bu kez de. Söyledim. Vay sen misin söyleyen, herif iyice tozuttu. Kendi kendine yüksek sesle atıp tutmaya başladı. Söylediklerinin bir bölümünü anlayabiliyordum ancak. Yok, en azından

otuz yıllık bir hata yapmışmış da, yok efendim, hastahanede —herhalde akıl hastahanesi olacak— kendisine verilen ilâçlar yüzünden bu duruma düşmüşmüş de... Daha neler, neler... Ardından herif bir Almanya'dır tutturdu. Almanlar üstün bir ulusmuş, dünyaya hükmetmeye hakları varmış kendisi bunu onlara öğretecekmiş de... falan filan. Heriften bayağı korktum. Konuşurken yumruklarını sıkıyor, elini kolunu sallıyordu. Sonra, sonra bakim ne diyordu?.. «Reisende».. Gezgin, demekti bu Almanca'da. Ama adam başına bir de «zeit» ekliyordu: «Zeitreisende». «Zeit» de zaman demek Ee? Herif, turist mevsimini mi kastediyor, zamane gezgini mi demek istiyor.. çıkaramadım bir türlü. Bu deliyi başımdan defetmeliydim, ama nasıl? Ya silâh falan çekerse.. iki kolumuz direksiyona bağlı zaten... O sırada, herif inmek istediğini söyledi de rahatladım. Zınk diye arabayı durdurdum. Çıkarıp uzattığı parayı hiç bakmadan cebime attım. İtiraz edecek olsam, bakarsın herif büsbütün sapıtır! Arabadan iner inmez hemen gazlayıp oradan ayrıldım. Oh be!.. O yağmur altında anca deliler dolaşırdı zaten..

İş bu kadarla kalsa, yine iyi... Ertesi sabah, Münih yöresinde benzin almak için durmam gerekti. Benzinci depoyu doldurduktan sonra para vermek için elimi cebime attım. Tamam, bizim ördeğin verdiği para duruyor, hiç olmazsa. Tastamam bir 10 Mark. Parayı uzatıp verdim. Tam anahtarı çevirmiş gidiyorum, dışardan bir ses! Benzinci eğilmiş bana bakıyor...

— Soll dies' ein Scherz sein?

Herif az önce verdiğim parayı bana geri uzatıyordu. Bana, «bu ne biçim şaka», diye sormaktaydı, ama bakışlarından oldukça hiddetli olduğu belliydi. Parayı alıp baktım. Basbayağı bir 10 Mark işte... Sonra birden uyandım. Cüzdanımdan bir başka 10 Mark çıkarıp ikisini karşılaştırdım. Vay namussuz herif!.. Deli numarası çekip bana bir de kalp para yutturmuştu, alçak. Hem de nasıl bir para: 2015 yılında basılmış cinsten.. Küfürü basa basa elimdeki diğer 10 Mark'ı uzatıp gazı kökledim. Neler var yahu, şu dünyada... Ama o kendini Adolf diye tanıtan ördek hele bir daha elime düşsün, bilirim ben yapacağımı...

□

BELLEM — ÖLÇER (2. bölüm)

3. İnsan düşüncesinin bir dönüm noktası olan Sokrates'in milâttan önce 468 yılında doğup 400 yılında öldüğü söylenir. Tüm ömrü Atinada geçen bu eski Yunan filozofu, zamanının değerli bir yazarını da etkilemiş ve bu yazarın düşünebildiği en değerli şeyleri dahi kendisine (Sokrates'e) mal etmesine neden olmuştu. Öyle ki, yazar bir diyalog biçiminde yazdığı **Devlet** adlı yapıtında Sokratesi konuşturmuş ve kitaptaki düşünceleri ünlü filozofun düşünceleri olarak tanımlamıştı. Kendini Sokrates'in öğrencisi olarak tanıtan bu eski Yunan yazarı ve filozofun adı?

4. **Devlet** adlı yapıtı okuyarak dolaylı biçimde Sokrates'ten etkilenen ve onun gibi inançları uğruna kendini kurban eden bir başka düşünür de Sir Thomas More'dır. Bu dâhi İngiliz hümanisti, 7 Şubat 1478'de Londra'da doğdu. Yaşamı parlak başarılarla geçen bu ünlü yazar, 6 Temmuz 1535 de haksız yere idam edilmiş ve ölümünden dört yüz yıl sonra da Katolik Kilisesinin ermişleri arasına resmen kabul edilmişti. Bu yüzden Saint Thomas More diye de anılan yazar, bir yapıtı ile yazın dünyasına yeni bir tür kazandırmış ve yapıtın adı aynı zamanda bu türün adı olarak yazın tarihine geçmişti. Yazarın bu ünlü yapıtının adı?

Cevaplar : 1. Gizli Ada. 2. Kaptan Nemo. 3. Eflatun. 4. Utopia.

zühtü bayar'la bir konuşma

Konuşan : **Ayşe ATLANÇ**

«Bilim - kurgu, bugünün verilerinden hareketle geleceğin bilim ve sanat dünyasını tasarlamamızı sağlar.» — Zühtü Bayar.

Yazar, şair ve gazeteci Zühtü Bayar, Türk edebiyatının ilk bilim - kurgucularından... Edebiyat kuramıyle yakından ilgilenmesi, eleştirel türde yazılar ve kitaplar yayımlaması; onun, bilim - kurgu edebiyatının yalnız pratik sanat ürünleriyle değil, kuramsal yönüyle de ilgilenmesini gerektirmiş. Yazarın ilk bilim - kurgusal öyküsü «Türk Dili» dergisinin bilim - kurgu özel sayısında yayınlanmış. «Tutuklu Bilinç» adını taşıyan bu öykü, bazı edebiyat eleştirmelerinin de dikkatini çekmiş. Sözgelimi şair ve deneme yazarı Salâh Birsel, bu öykü hakkında «Hiç de batıdaki örneklerinden aşağı kalmıyor,» derken, eleştirmen Günay Taylan; «Zühtü Bayar koca bir roman olabilecek bir konuyu bir öykü boyutu içinde tutuklamış...» demiştir.

Zühtü Bayar'ın bilim - kurgu dalında Yeni ortam, Vatan gazetesi ve Varlık dergisinde yayınlanan bilgi verici yazılarından başka henüz yayınlanmamış «Sahte Uygarlık» adlı bir de romanı vardır. Sanatçı bu romanında «sosyal - politik» türdeki bilim - kurguyu denemiştir. Romanın geçen yayın mevsimi yayınlanması sözkonusu iken, bazı olanaksızlıklar yüzünden yayını bu mevsime kalmış. Daha önce Yeniortam, şimdi Vatan, Gazetesi Sanat Servisi Şefi olan yazarla iki yıldan beri gazetecilik, edebiyat, bilim - kurgu ve fantastik gerçekçilik konularında birlikte çalışıyoruz. Özellikle ilerici edebiyatın yukarda adını saydığım türlerden ne yolda ve ne yönde kaynaklanabileceği ve yararlanabileceği konularını araştırıyoruz. Şimdiye değin «Eğitim Sorunları» (1974), «Nazım Hikmet Üzerine» (1967, 1973) ve «Yazdık Nâzım Nâzım Diye» (1974, Günel Altıntaş'la birlikte) adlarını taşıyan üç kitap, iki yüzden fazla kitap tanıtma yazısı, yüzden fazla tiyatro ve sinema eleştirisi, yerli yabancı çeşitli sanat adamlarıyle yapılmış birçok konuşmalar, şiirler, öyküler, üç yüzden fazla eleştiri, deneme ve anı türünde yazılar yayınlamış olan sanatçıya bilim - kurgu konusunda bazı sorular sorduk. Sanatçının verdiği karşılıkları «Antares» okurlarının da ilgiyle karşılayacağını sanıyoruz.

— Zühtü Bayar, bilim - kurgu merakı sizde ne zaman ve nasıl başladı?

— Kesin olarak bilmiyorum... Yalnız çok küçük yaşlardan beri mekanik ve elektronik aygıtlara çocukca olmaktan öte bir ilgi ve merak duyduğumu anımsıyorum. Edebiyatı ve sinemayı çok sevişim, küçük yaşlarda Baytekin (Flash Gordon) filimlerini özenle seyretmeye zorladı beni. Sanırım 1954 - 55 yıllarıydı. O sıralarda ilkokulun üçüncü sınıfındaydım. Öğretmenim Münevver Taluy, bizden gördüğümüz bir rüyayı hikâye etmemizi istedi derste... Herkes bir şeyler yazdı. Ben de «Aya Seyahat» adlı bir hikâye yazdım. Bir dosya kâğıdı hacmi içinde, bir roketle aya yaptığım geziyi, ordaki bir üsde adına «Radar Kralı» dediğim bir yaratıkla yaptığım mücadeleyi anlatıyordum. Aslında böyle bir rüya falan görmüş, değildim. Ama böyle bir öykü yazmak geliyordu içimden. Herkes tarafından tuhaf garip karşılanacak diye de bunu gördüğüm bir rüyaymış gibi yansıtıyordum. Öğretmenim öykümü çok beğendi, öbür öğretmenlere de gösterdi. Kimi dudak büküp, gülüp geçti. Kimi öğretmenlerin de bana bakışları, beni inceleyişleri değişti. Bu öğretmenlerden pedagoji kitapları yazan bir Türkçe öğretmeni (adı Kâzım'dı sanırım) benimle ciddî olarak ilgilendi. Daha sonra çocuk dünyasını yansıtan bu hikâyem, okulun «Cıvıltı» adlı duvar gazetesinde yayınlandı. O yıllarda Refik Erduran'la Ertem Eğilmez, Çağlayan Yayınları arasında on kitaplık bir bilim - kurgu dizisine başlamışlardı. İlk okuduğum kitap, anneanneme yalvararak bir liraya satın aldırdığım «Feza Canavarları» oldu. (Bu romanın, Amerikalı yazar A. E. Van Vogt'a ait olduğunu yıllar sonra Sezar Erkin'den

öğrendim.) Önce okuduklarımdan pek bir şey anlamamıştım. Evet, kitapta bazı heyecan verici olaylar anlatılıyor, karakterler, tipler çiziliyordu ama zaman ve mekân unsurları karmakarışıktı ve bazı şeyleri benim çocuk dünyamın anlamasına olanak yoktu. Kitabı okuduktan sonra benim gibi bu konulara ilgi duyan arkadaşım Vedat Çetinkaya'ya (şimdi ünlü bir müzikçi) verdim okuması için, O da pek bir şey anlamamıştı. Dizinin öbür kitaplarını da yavaş yavaş edindik ve teker teker okumaya başladık. Okudukça hayretimiz, şaşkınlığımız artıyor, önümüzde yeni yeni dünyalar açılıyordu. O yaşlarda okuduğum bu romanlar düşgücümü geliştirdi, imge dünyamı zenginleştirdi. Orta birdeyken ben de roman yazdım. Şimdi yitirmiş olduğum ve bir türlü bir ad takamadığım bu roman uçan dairelerle filân ilgiliydi. Orta ikideyken İstanbul'un ünlü Sahaflar çarşısında Pocket Book Science - Fiction kitaplarla karşılaştım. Şimdi kaynağın aslını bulmuştum. Korkunç bir iştahla bu kitapları toplamaya başladım. On altı yaşımdayken arkadaşlarımı üye yaptığım bir «Roket Kulübü» kurdum. Bu sıralarda sonradan meslekdaşlarım olacak gazetecilerle ilk kez karşılaştım. Benimle röportajlar, konuşmalar yaptılar. Basında hakkımda yazı ve haberler yayınlandı. Araya 27 Mayıs olayı girince ilgim sosyal ve politik konulara yöneldi. Bilim - kurguyu bir süre unuttum. 12 Mart ortamının baskısı ve Okat Yayınevi'nin on beşlik yeni dizisiyle yeniden bu konuya döndüm. Ama bu kez artık adı sanı duyulmuş bir yazardım. Bilinçli ve çok ciddî bir tavırla yeniden bilim - kurguya eğildim. Ve anladım ki, her sanat dalı gibi bilim - kurgu da sonu gelmez bir zenginlik, engin bir düş kaynağı, insanın manevî yönünü besleyen bir uğraş... Işte bütün hikâye kısaca bu...

— Peki, 27 Mayıs hareketinden sonra hiç mi bu konularla uğraşmadınız?

— Uğraşmaz olur muyum? Bir kez bütün bilim - kurgu filimlerini izledim, bazılarını birkaç kez üstüste görerek taşıdığı estetik mesajı çözümlemeye çalıştım. Bunlardan biri, yurdumuzda «Meçhul Dünya» adıyla gösterileni beni çok etkilemişti. Bu filmi çeşitli tarihlerde defalarca seyrettim. Sonra, geceleri canım sıkılınca acemi çizgilerimle bilim - kurgusal konulu resimler, desenler, çizgi - roman taslakları da çiziyordum. Bunlar hâlâ duruyor, iki dosya dolusu kadar.

— Sayın Bayar, konuyla bu denli ilgilenmişsiniz. Türk sanatında, Türk edebiyatında bu alandaki belli başlı uzmanlardan biri sayılıyorsunuz. Antares okurlarına bilim - kurgunun bir tanımlamasını yapabilir misiniz?

— Bana göre bu tür, her şeyden önce bir sanattır. Öyle bir sanat ki, bir ayağı bilimle, teknolojide, öbür ayağı da estetikte... İşte bu bana çok cazip geliyor. «Yansıma» dergisinin Mayıs 1972 tarihli beşinci sayısında Mehmet Veysel'in benimle genel edebiyat sorunları konusunda yaptığı bir konuşma var. O konuşmada bilim - kurguyu şöyle tanımlamıştım : «Gerçekte bilimsel - imge türü, imgeyi imge olarak kabul edip, sınırlandırdıktan sonra, gerçekçilikle olan ilişkilerini en geniş boyutlarda ortaya koymamızı sağlar. Gerçeğin, gelecek içindeki uzantılarını araştırır.» ('Bilimsel - imge' terimi, benim science - fiction'a bulduğum karşılıktı. Daha sonra TDK (bilim - kurgu) yu önerdi. Ben de kabul ettim ve kullanmaya başladım). Bugün de aynı kanıdayım. Bilim - kurgu, bir sanat dalı olarak gerçeğin gelecek içindeki uzantılarını araştırır, bazan bulur ve bunu kendine özgü tekniği ve diliyle betimler.

— Yani size göre, bilim - kurgucu olmak, gerçekçi olmanın ötesinde bir şey değil?

— Kesinlikle değil... Ama, bu gerçekçilikten ne anladığımıza bağlı. Bilim - kurgu diyalektik materyalizme, çağdaş gerçekçiliğe aykırı değildir. Aykırı olmadığı gibi tam tersi, onu besleyen, güçlendiren kaynaklardan biridir. Tabiî, bu yine yazarın, sanatçının dünya görüşüyle yakından ilgili bir konu. Peyami Safa da bilim - kurgucuydu ama temelde bir metafizikçiydi. Oysa, ben de, çağdaşım Sovyet bilim - kurgu yazarı Daniel Danin ve Vladimir Krapivin gibi maddeci diyalektiğe inanırım. Öykülerim ve romanlarım bu anlayışın dışında düşünülemez...

Bilim - kurgu yazarı Zühtü Bayar, kendisiyle «Antares» için konuşma yapan gazeteci Ayşe Atlanç'la sibernetik uzmanı Birol Özkay'ın objektifi karşısında.

— Erich von Daeniken'in «Tanrıların Arabaları» adıyle yayınlanan kitabı Türkiye'de de epey gürültü kopardı. Bu kitabın ardından yayıncılar fantastik gerçekçilikle ilgili birçok kitap yayınladılar, tümü de satıldı ve okur tarafından büyük bir ilgi gördü. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Fantastik gerçekçilikle bilim - kurgunun ilişkileri ne olabilir?

— Fantastik gerçekçilik, science - occulte, mystery öyküleri, science - fiction... Bunlar her çağda, her dönemde ilgi çeken konular olmuştur. Dikkat edilirse, toplumların baskı altına alındığı dönemlerde, bu tür konularla ilgilenen aydınların sayısında da belirgin bir artma olur. Nitekim bu Türkiye'de de böyle olmuştur. Daenikenvari kitapların, Türk okuru tarafından ilgiyle karşılanması benim için şaşırtıcı değildir. Yayıncılar, eleştirmenler şaşsınlar bu olaya... Biz Türk toplumunun kültürel gelişim yönlerini biliyoruz. Eğer Türk okuru fantastik gerçekçiliğe ilgi göstermişse, bu onun birkaç yıldan beri bu tür konu ve kitaplara hazır olduğunun bir kanıtıdır. Nitekim bu türdeki kitapları biz bazı yayınevlerine önerdiğimiz zaman olumsuz karşılıklar almışızdır. Oysa Miliyet Yayınları pratik bir örnek ortaya koyunca edebiyat sosyolojisi açısından çok önemli saydığımız bir olgu su yüzüne çıkmış, gözler önüne serilmiştir. Fantastik gerçekçilik şimdilik hızını almış görünmektedir. Bu işler biraz da harcıâlem, moda işlerdir, bilirsiniz. Sıra şimdi bilim - kurguda. Yayıncıların kulaklarına küpe olsun bu sözümüz.

— Türkiye'nin ilk bilim - kurgu dergisi olan Antares hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Dergi çıkmadan önce Sezar Erkin, İstanbul'a gelip benimle görüşünce önce bir bilim - kurgu derneğinin varlığı beni müthiş sevindirdi. Genç ülkücü bir sanatçı Sezar Erkin... Çok şeyler yapacağını anlamıştım. Nitekim Türk edebiyatında ilk bilim - kurgu dergisini yayınlamak onuru ona nasiboldu. Bu benim için çok sevindirici bir olay. Şimdi ondan «Antares»i düzenle sürdürmesini, çeviri öyküler de yayınlamasını ve yetkin ro-

manlar yazmasını bekliyoruz. «Yüzük» adlı yapıtı İstanbul bilim - kurgu edebiyatı çevrelerinde ilgiyle izleniyor. Bir edebiyat ve sanat dergisi olarak «Antares» daha da gelişebilir, daha yetkin daha doyurucu olabilir. Bu bir başlangıçtır ve edebiyat tarihimizde bir yeri olacaktır. Nitekim, Erkin bu yoldaki çalışmalarını sürdürmektedir.

— Öbür çalışmalarınızın dışında siz neler hazırlıyorsunuz bilim - kurguyla ilgili olarak?

— Biliyorsunuz, gazetecilik, yazı yazmak, kitap hazırlamak, açık oturumlar, konuşmalar filân çok zamanımı alıyor. Birkaç yıldan beri dinlenme zamanlarımı çalışma saatlerime kattım. Bazan içimde bir şeyler depreşiyor ve yepyeni bir konuyla makinamın başına geçiyorum. Kısa öyküler bunlar. «Sahte Uygarlık» ı bir türlü yayınlayamamış olmam, beni çalışmaktan alıkoyuyor. İkinci bir roman tasarım var ama başlamakta tereddüt ediyorum. Asıl yapmak istediğim bilim - kurgu kuramıyle ilgili eleştirel çalışmalar. Ama şimdilik sanırım bunlara zaman ayıramayacağım.

— «Antares»te yayınlanan genç öykücülerimizin ürünleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Hepsini ilgiyle ve severek okuyorum. Bu adlar benim için umut dolu, edebiyatımıza yenilikler getirebilecek güçte adlar. Sönmez Günven, Cengiz Kabatepe tek sözcükle umut verici... Bir Metin Atak var örneğin. İki kitap yayınladı. Serüven romanları türünde başarılı olabilir... Biraz dil işçiliği, biraz edebiyatçılık gerektiriyor bu iş elbette...

Evet, yazar, şair ve gazeteci Zühtü Bayar bilim - kurgu konusundaki sorularımıza böyle karşılık verdi. Onun uzmanlık derecesinde bilgisayarlarla, sibernetikle ilgilendiğini de biliyoruz. Ama o bunu hiç bir zaman kabul etmiyor : «Basit bir gazetecilik merakı,» deyip geçiyor. Oysa bilim kurgu dalında ondan çok şeyler bekliyoruz...

● BİLİM — KURGU DÜNYASINDAN

* 1974'de yayınlanmış yapıtlar arasında çeşitli dallarda bu yılki Nebula ödüllerini kazananlar 26 Nisan 1975'de New York'da yapılan bir seçim sonucu belli oldu. Bilindiği gibi Nebula ödülleri 1965 yılından bu yana, SFWA (Science Fiction Writers of America) adlı Amerikalı b-k yazarlarından oluşan bir örgüt tarafından dağıtılıyor. Bu yıl ödül kazanan yapıtlar şunlar :

En iyi roman : THE DISPOSSESSED, Ursula K. LeGuin
En iyi kısa roman : BORN WITH THE DEAD, Robert Silverberg
En iyi öykü : IF THE STARS ARE GODS, Greg Benford & Gordon Eklund
En iyi filim : THE SLEEPER

Böylelikle, daha birkaç ay önce yurdumuzda «200 Yıl Sonra» adı altında gördüğümüz Woody Allen'in filmi «The Sleeper», 1974'de gösterilen «Fantastic Planet», «Frankenstein : the True Story» gibi diğer b-k filimlerini geride bırakarak Nebula ödülüne hak kazanmış oluyor.

* Ağustos ayı içinde, ilk kez Avustralya'da düzenlenecek yılın en büyük geleneksel b-k toplantısı (WORLDCON) için hazırlıklar tamamlanmış durumda. Toplantıya onur konuğu olarak katılan Ursula K. LeGuin'in, «The Dispossessed» adlı romanı ile Nebula'dan sonra bu yılki Hugo ödünü de kazanması bekleniyor.

* Türk b-k severlerini yakından ilgilendirecek bir toplantı da (EUROCON III) önümüzdeki yıl 19 - 22 Ağustos tarihleri arasında Polonya'nın Poznan kentinde düzenleniyor. Diğer Avrupa ülkelerinin yanı sıra Türkiye'nin de katılacağı toplantıya özellikle sosyalist ülkelerin büyük ilgi göstereceği anlaşılıyor. Toplantıya katılmak isteyen okurlarımızın 1975 yılı sonuna kadar dergimize yazılı olarak başvurması gerekli.

* Bu arada yılbaşından bu yana çıkan b-k kitaplarının bir listesini sunmak istiyoruz. sizlere :

2100 YILINDA İHTİLÂL	Robert A. Heinlein	K Yayınları
MEZBAHA No : 5	Kurt Vonnegut Jr.	E Yayınları
GECE ANA	Kurt Vonnegut Jr.	E Yayınları
SIÇANLAR	James Herbert	Nebioğlu Yayınevi
MERİH'TE PANİK	Robert A. Heinlein	Atak Yayınevi

YALNIZ DEĞİLİZ

inanıyorum
yalnız ve birbaşına değiliz
evrenin bu köşesinde
samanyolunun ucunda
asılı duruyor
dikkatli olmazsak
bizi kahredecek atomik uygarlığımız
lacivert yüzlü bir gecedir uzay
ve sonsuza uzanan tarih dilimi
gelecek
şimdiki zaman
ve geçmiş
hep içiçedir
inanıyorum
uzak ışık yıllarının ötesinde
bize benzeyen
ya da bizim onlara benzediğimiz
bilinçlerin varlığına
belki orda da savaşı yapılıyordur
sermayeyle emeğin
belki de
geçmiş
gelecek
ve şimdiki zaman halkalarının içinde
çoktan çözümledi uzaylı kardeşlerimiz
maddenin ve bilincin çelişkisini
sömürüsünü insanın insanı
inanıyorum
bir gün gelecek
oğlum gidemese bile
onun oğlu
o da olmazsa
torunumun torunu
ulaşacak yıldızlara
buluşacak uzaylı kardeşlerimizle
yıldızlararası mutluluğa erecek
insanın insanı sömürmediği
emeğin ve alınterinin saygı gördüğü
o erişilmez altın çağa

Zühtü BAYAR

sinema ve tv'de bilim - kurgu

CHARLY

Yönetim ve yapım : Ralph Nelson/senaryo : Stirling Silliphant (Daniel Keyes'in «Flowers for Algernon» adlı kısa öykü ve romanından)/müzik : Ravi Shankar/oyuncular : Cliff Robertson, Claire Bloom/Amerikan yapımı (Selmur Pictures - Robertson Associates) /renkli/1968.

Geçtiğimiz aylarda TRT televizyonundan izlemeye olanak bulduğumuz ender b-k filimlerinden biriydi, «Charly». Aslında bu yargıya varabilmek için, elbette en azından, filmin sonuna doğru iyice ıslanan mendillerin kuruması gerekiyordu.

Filmin konusuna girmeden önce, bilinen bazı gerçeklere değinmekte yarar var : Üzülerek itiraf etmek gerekir ki, b - k filimleri genellikle izleyiciyi geleceğin dünyasına alıştırmak inandırmaktan çok, onu şaşırtmaya yöneliktir. Ortaya konan yapıtlar, insanlığın ana sorunlarını işlemek yerine, görüntülerle izleyiciyi oyalamak amacını güder çoğu kez. Yine aynı nedenle ruhbilimsel sorunların çok ender olarak — o da ancak değişinim sonucu insanlıktan az çok uzaklaşmış kişilerin, ya da tümüyle düşsel uzay yaratıklarının konu edildiği bazı filimlerde — ele alındığını görüyoruz. İşte «Charly» gibi bir filmin ilginçliği burada kendini gösteriyor. Amerika'da o zamana dek başvurulmamış bir yolla, bir filimde yapay zekâ değişiminin tek serüven öğesi olarak işlenip, bilim - kurgunun ne denli güncelleştirilebileceğine tanık oluyoruz. Filmin konusu, Amerikalı bir profesör olan Daniel Keyes'in 1959 Nisan'ında yayınlanan «Flowers for Algernon» adlı öyküsüne dayanmaktadır. Öykünün büyük ilgi görmesi üzerine televizyon bu konuya el atmış ve daha 1960 yılında yine Cliff Robertson'ın baş oyuncu olarak göründüğü bir dramatik oyunla ekranlara aktarılmasını sağlamıştı. Daha önceleri de bilim-kurgusal yapıtlar vermiş olmakla birlikte ismini ilk kez bu öyküyle duyuran yazarın, 1966 yılında öykünün boyutlarını geliştirip aynı ad altında bir roman ortaya çıkardığı görüldü. Nebula ödülünü kazanan bu romanın yayınlanmasından iki yıl sonra işe bu kez sinema yönetmeni Ralp Nelson el attı. Bu olay, ilk oyundaki rolünü çok benimseyen ve yıllardır büyük bir başarının özlemini taşıyan Cliff Robertson için bulunmaz bir fırsattı. Nitekim, kendisine akademik bir ödül getiren bu filimdeki oyunuyla, Cliff Robertson'ın sanat gücünü bir kez daha onaylattığını görüyoruz.

İşte, filmin yapımı sözünü ettiğimiz bu tür olaylar dizisine bağlanmaktadır. İşlenen konu basittir: Uzmanlar beyindeki zekâ merkezini saptadıklarını düşünerek, bu yoldan insanların zekâsını geliştirmeyi tasarlamaktadırlar. Önce fareler sonra bir insan (Charly) üzerinde buluşlarını denerler, ancak görkemli bir başarı sürecinden sonra deney başarısızlıkla sonuçlanır. Filimde, geri zekâlılıktan üstün zekâlılığa geçiş adım adım çeşitli görüntüler ve sahnelerle belirtilir, geriye dönüş ise çok daha çabuk ve kısa bir biçimde verilir ve sondaki bir tahterevalli sahnesi ile filim noktalanır. Günümüz Boston kentinin de tanıtıldığı filimde, zekâ ile ilgili korkunç bir sorun (geri zekâlı çocukların ve kentin sayısız büyük tarihî yapılarını otobüs camları ardından aval aval izleyen gezginlerin gösterildiği sahneler) ve özellikle, çoğu zaman ansal güçlerin gerisinde topallayıp kalan, insanlardaki ruhsal, duygusal gelişme, gözler önüne serilir. Geri zekâlıyken en hınzırca şakaların ve alayların bile kızdıramadığı, testlerde bir fareye yenildiği zamanlarda ise üzülmekle yetinen Charly'nin apaçık bir ırza saldırı denemesi ile başlayan bir umutsuz aşk öyküsü oluşturması ve zekâsını yitireceğini anlayınca da evlenmeyi reddederek bura son vermesi ilginçtir. Bunun yanı sıra, mutluluğa erişmek için yeterli olmayan zekânın, bir paradoks oluşturarak doktorların müdahalesi sonucu gelişen üstün yeteneklerle bile zekâ merkezinin yerini saptamayı başaramaması ve diğer bir deyişle, kendi kendine yetmeyişi üstünde durulmaya değer.

Filmin tamamına egemen olan sıkıntılı karamsarlık, gerileyen içsel değerleri, kötüleşen aktöreyi de yansıtıyor zaman zaman, Bu bakımdan Charly'nin filmin sonuna doğru insanlık üzerine söylediği sözleri —suçlamaları— aydın ve aklı başında kişilerin acı gerçekleri alaylı bir dille ortaya serişi olarak da nitelendirebiliriz. Yönetmen burada, sayrılarının beyinleri ile çocuk gibi oynayan doktorları ve uzmanları, olağandışıyı olduğu gibi kabullenemeyen, budalaca davranışlı küçük insanlarla yanyana sergiliyor (Charly arkadaşı fırın işçilerinin iki kez kurbanı olmuştur: Önce bir geri-zekâlı olduğu için, sonra da üstün-zekâlı olduğu için.) Ama tüm bunlar, incelikle (örneğin Charly'nin kendi üstün zekâsını bulguladığı üç ayrı bölümde: Labirentte Algernon adlı fareyi yenmesi; öğretmeni Alice Kinian (Claire Bloom) ile yapılan noktalama işaretleri testi; ve elektrikli hamur teknesini çalıştırması sahnelerinde) ve de ustalıkla (yukarda görüldüğü gibi Charly'nin sinir ve ruh sayrılıkları uzmanlarının katıldığı toplantıda, henüz geri zekâlı olduğu sıralarda kendisine uygulanan ilk testleri izlemesi gibi olağanüstü bölümlerle) veriliyor.

İnsanın boş gurur ve üstünlük hülyalarının kurbanı olan Frankenstein gibi canavar (!) lardan yola çıkarak filimcilerin Charly'e ulaşmaları elbette övünülecek bir başarıdır. Dün bizi korkutan, bugünse gözlerimizi yaşartan bu tür filimler, umarız ilerde anlığımızı da bilemeye yarar. Zaten bilim-kurgunun amacı da bu olsa gerek..

(Not: «Charly» filminin Türkçe seslenimi fonoteğimizde kayıtlıdır.)

● BİLİM — KURGU DÜNYASINDAN

* Giovanni Scognamillo'nun derlediği Arkın Sinema Ansiklopedisinde b-k sinemasına değgin bir toplu inceleme yayınlandı geçenlerde. İlk kez yayımlanan böyle bir incelemeden sonra, Scognamillo'nun b-k ile ilgili çalışmalarını sürdüreceğini ve başka yayınlarda da bu konuya yeniden eğileceğini öğrenmiş bulunuyoruz.

* Bilim - kurgu dünyası geçtiğimiz aylarda ünlü kişilerinden birkaçını daha yitirdi. Bunlar arasında, Hans Stefan Santesson, E. Mayne Van Vogt, Joseph W. Ferman gibi yazarlar da var. Uzun bir süre Amerika'da kitap ve dergi yayımcılığı yapmış olan Hans Stefan Santesson, 21 Şubat 1975 tarihinde bir kalp hastalığı sonucu ölmeden önce Türk b-k hareketi ile yakından ilgilenmiş ve dergimizi son sayılarına kadar izlemişti. «Feza Canavarları» (The Voyage Of The Space Beagle) adlı romanın yazarı A.E. Van Vogt ile evli olan E. Mayne Van Vogt ise, gerek kocası ile birlikte yazdığı, gerekse evlenmeden önceki adı E. Mayne Hull'ı, kullanarak yayımlattığı roman ve öykülerle üne kavuşmuştu. 20 Ocak 1975'de ölen yazar 70 yaşındaydı. Öte yandan, Fantasy & Science Fiction, Venture, Ellery Queen gibi dergilerin yayımcılığını yapmış olan Joseph W Ferman 69 yaşındaydı ve bu uğraşlarının yanı sıra 1965'de bir yıl süre ile Fantasy & Science Fiction dergisinin başyazarlığı görevini de yüklenmişti.

Bilim - kurgu - severlerin Mayıs'ta Yedi Gün «Seven Days In May» filminden anımsayacakları sinema oyuncusu Fredric March da 1975'de yitirilen sanatçılar arasında. Asıl adı Fredric Bickel olan March, 1923 yılında «Dr Jekyll and Mr Hyde» adlı filimdeki oyunu ile bir de Oscar ödülü kazanmıştı.

* Okurlarımızı ilgilendirecek bir başka b-k haberi ise Fransa'nın Nantes kentinden geliyor ve değişik bir sanat olayını içeriyor. Buna göre, adı geçen kentte 20 Mart 1975 tarihinde müziğini Jacques Bandon'ın bestelediği ve sözlerini Jean Goury'nin yazdığı bilim - kurgusal bir lirik opera sahnelenmiş. Ünlü Rus yazarı E. Zamiatine'nin dilimize henüz çevrilmemiş olan klasik romanı «Nous Autres» dan sahneye aktarılan oyunun adı «I 330». Oyunda, 2000 yıllarında dünyaya hükmeden bir diktatör ve ona karşı çıkan adsız (I 330 diye çağrılan) bir kahramanın öyküsü canlandırılıyor.

yeni yayınlar

ŞAMPİYONLARIN KAHVALTISI* Kurt Vonnegut Jr.'ın romanı. Türkçesi: Mehmet Doğan, e Yayınları, İst. 318 s.

«Şampiyonların Kahvaltısı», yazarının deyimiyle, «Yapayalnız, bir deri bir kemik, oldukça yaşlı iki beyaz adamın, hızla ölmekte olan bir gezegende karşılaşmalarının masalıdır.» Bunlardan biri, Kilgore Trout adında bir bilim-kurgu yazarıdır; karşılaştığı adam ise Dwayne Hoover adında, delirmenin eşiğinde bir otomobil satıcısı. Karşılaşmadan önceki yaşamları uzun uzun anlatılır: Trout, yoksul bir pancur yapımcısıdır; yazdığı bilim-kurgu eserlerini yayın evlerine, dergilere gönderip durur, bunlar da açık saçık resimlerin ticareti için yayımlanmaktadır. Ama adını sanını kimse bilmez Trout'un Tâ ki Midland kentinin parababalarınca «Sanatkarı koruyun» adlı bir şenlik düzenlenene ve tek hayranı Eliot Rosewater'ın aracılığıyla bu şenliğe çağrılana dek. İkinci yalnız kişi, Dwayne ise Midland kentinin sayılı işadamlarındandır. Karısı drano içerek intihar etmiş, tek oğlu homoseksüel olmuştur; sekreteri ve metresi Francine Pefko ile gönül eğlendirmekte ve gitgide deliliğe yaklaşmaktadır. «Oldukça yaşlı iki beyaz adam», ancak kitabın sonunda karşılaşırlar. Dwayne, bilim-kurgu yazarının bir kitabını bir solukta okuyup bitirdikten sonra büsbütün çıldırarak önüne gelene saldırır, tam on bir kişiyi yaralar; Trout'un da bir parmağını ısırıp koparır. Sonunda Dwayne hastaneye yatırılır; Trout ise romancıyla (elimizdeki kitabın yazarıyla) karşılaşır, «Gençleştir beni, gençleştir beni, gençleştir beni!» diye bağırır ona.. Ve yine yazarın deyimiyle «falan filan», yani «son».

Bu kısa özet, romanı pek olağandışı kılmıyor. Ama eseri okuyup bitirince yeni bir roman anlayışıyla karşılaşıyoruz; «Yazarın keyfince oluşturulmuş» bir romanla. Kişiler, arka plânda kalmayıp doğrudan doğruya okur önüne çıkan yazarın («Şampiyonların Kahvaltısı» yazarının) elindeki iplerle devinen görüntülerdir: «Elimde hiç bir şey yoktu, ama Trout üzerindeki gücüm öyleydi ki, ne görmesini istiyorsam elimde onu görebilirdi o an. Örneğin, bir Truvalı Helena gösterebilirdim ona, on beş santim boyunda bir Helena.» (s. 313).

Bir başka örnek; Romanın başlarında, bilim-kurgu yazarı Kilgore Trout'dan şöyle söz edilir; «... Hemen yirmi yıl kadar sonra, 1981'de öldü. (.....) Amerikan Sanat ve Bilimler Akademisi onun külleri üzerine bir anıt diktirdi. Anıtın ön yüzüne, son romanından, öldüğünde henüz bitmemiş bulunan iki yüz dokuzuncu romanından bir cümle kazınmıştı. Şuna benzer bir şeydi anıt; «Burada anıtın resmini çizer yazar.»

Görüldüğü gibi, «olağanüstü»nün belirli bir yeri vardır romanda; ama bu tiplerin, «olağanüstü»lüklerine, «anormal»liklerine karşın, gerçeğe uygun olmayışı demek de değildir. Bu ögenin yanı sıra başka ögeler de bulunduğunu belirtmek zorundayız: Romancı sık sık aklına estikçe «çizimleme»ye de başvurur. Çeşitli resimler, yazılar, tabelalar; ilkel denilebilecek çizgiler, iç karartıcı bir resimleme. Ve bir başka öge, hiç bir zorlamaya yer vermeden yazarın üslûbuyla özdeşleşen «humor».

Böylece, bütün bu ögelerin oluşturduğu «öz»e geliriz. «Sanatları Koruyun» adlı şenliğe katılan bilim-kurgu yazarı Trout'la «genç, güzel kabul memuru» Milo arasında şöyle bir konuşma geçer:

«Ah, Mr. Trout,» diye devam etti Milo, Trout'un odasında, «şarkı söylemesini, dansetmesini, gülmesini ve ağlamasını öğret bize. O kadar uzun zamandır parayla, seksle, hırsla, malmülkle, futbolla, basketbolla, otomobillerle televizyonlarla ve alkolle, talaş ve kırık camla yaşamımızı sürdürmeye çalışıyoruz ki!» (...) «Açın gözlerinizi,» dedi Trout. «Güzellikle bes-

(*) **28 Mart 1975 tarihli Milliyet Sanat Dergisinden alınmıştır.**

lenen bir insan böyle mi olur? Burada yalnızlıktan ve umutsuzluktan başka şeyimiz yok mu demek istiyorsunuz? Aynı şeylerin daha fazlasını getiriyorum ben size!» (s. 248).
Bütün romana hâkim olan hava, hemen hemen yukarıdaki sözlerle özetlenmiştir. Amerikan toplumunun içinde bulunduğu durumun kısa bir panoramasıdır. Bu sosyal ve bireysel dengesizliklerin alabildiğine arttığı, yabancılaşmanın hemen her kesimi sardığı bir toplumun yansıtılmasıdır. Gerçekten de, «Yabancılaşma» ve bireylerin o korkunç boşluk duygusu başarıyla verilmektedir. Yazarın sık sık başvurduğu tanımlamalar, saptamalar ve çizimlemeler, yabancılaşmanın roman planında etkili bir dışa vurumu olmaktadır. Bir ayrıntı ve «Yabancılaşma» ya güzel bir örnek: Trout'ın Pan Galactic Bellek Bankası romanında kahraman, iki yüz mil uzunluğunda ve altmış iki mil çapında bir uzay gemisindedir. Yakınlarındaki bir kitaplıktan gerçekçi bir roman alır okumak için. Altmış sayfasını filan okur kitabı sonra geri verir. Kitaplık memuru, kitabı niçin sevmediğini sorar, kahramanımız şöyle cevap verir kıza: «İnsanî yaratıkları zaten tanıyorum ben.» (s. 297). Klasik «roman bütünlüğü» anlayışı açısından yadırganacak ayrıntılar, bu yabancılaşmayı olduğu kadar toplumun aksaklıklarını ortaya koyma yönünden de önem taşırlar. Çeşitli zenci «kişiler»le ırk ayırımı sorunu, «Kutsal Mucize Mağarası» motifiyle kapitalizmin çıkarı için toplumun her çeşit inanışını sömürebileceği, «Robo Magic çamaşır makinesi» motifiyle ve Dwayne'nin çevirdiği çeşitli işler ortaya konulurken de «Tüketim toplumu» yaratma uğruna yapılagelenler... gözler önüne serilir.
Yukarıda da belirttiğimiz gibi, her yönüyle yeni bir roman anlayışının, yazarın öteki eserleri dikkate alınırsa konuya uygun deyişi getirme çabasının bir ürünüdür, «Şampiyonların Kahvaltısı». Bu «yeni bir roman anlayışı»nın «Yeni roman»la herhangi bir bağlantısı yoktur elbette; romana yeni olanaklar getirme yolunda yeni bir denemedir. Bu yönüyle ve Türkçeye aktarılış başarısıyla da okunmaya, üzerinde durulmaya değer bir eserdir.

Alpay KABACALI

UZAY MİKROBU — Michael Crichton — Türkçesi : Mehmet Harmancı.
Uycan Yayınları İstanbul Haziran 1974 — 276 sayfa, 17,5 lira.
İki Beyinli Adam'ın yazarı Michael Crichton, yine tıpla ilintili bu kez daha değişik bir konuyu işler. Romana konu olan olayları şöyle sıralayabiliriz: Araştırma yapmak için uzaya gönderilen kapsülün dünyaya döndükten sonra yitmesi, bulunması için yapılan araştırmalar, bulunduğunda özellikleri konusunda hatta varlığından bile habersiz olunan Andromeda türü bir uzay mikrobunun 46 kişinin ölümüne yol açması, öldürücü etkisine karşın biri çocuk biri hastalıklı iki kişinin sağ kalabilmesi, bu kişiler hakkında ve uzay mikrobu üzerine yapılan araştırmalar, daha önceden bu tür olaylara karşı yapılan hazırlık çalışmaları ve WILDFIRE adlı kuruluş, devlet yetkilileri ile yapılan görüşmeler, uzay çalışmaları konusunda bilim adamlarının kuşku ve önerileri, WILDFIRE'de yapılan araştırmalar, kuruluştaki çalışma düzeni ve yöntemi... Beş günün içine sığdırılan bu olayların inandırıcı bir anlatımının yanında bilimsel verilerden kaynaklanarak, okuru sıkmadan sunulması, olaylar arasında kurulan bağlantının başarısından gelen gerilim ve çağının bilimsel yöntemleri, bilimsel uğraşıları...
Bilimsel verilerin ışığında anlatılan olaylar için okurun daha ayrıntılı bilgi edinebilmesi için yazarı tarafından kitabın sonuna eklenen kaynakçanın yararını (yabancı dil bilenler, konuyla ilgilenenler için) yadsıyamıyacağımız gibi yazarın romana gösterdiği önem ve özene saygı duymamak elde değil. Tüm bunlara yazarın iki romanını da dilimize aktaran Mehmet Harmancı'nın başarılı ve güzel Türkçesini eklersek, gerçekten bilim kurgu severlerin iki başarılı ve önemli yapıtı okuma olanağı bulduklarını kesinlikle söyleyebiliriz.

Günay TAYLAN

Her yaştaki okuyucunun ilgiyle okuyacağını umduğumuz
uzay serüvenleri Yeni Bilim -Kurgu dizimizde

10 yıldır Batı ülkeleri TV'lerinde oynayan, kitapları her zaman en çok satan

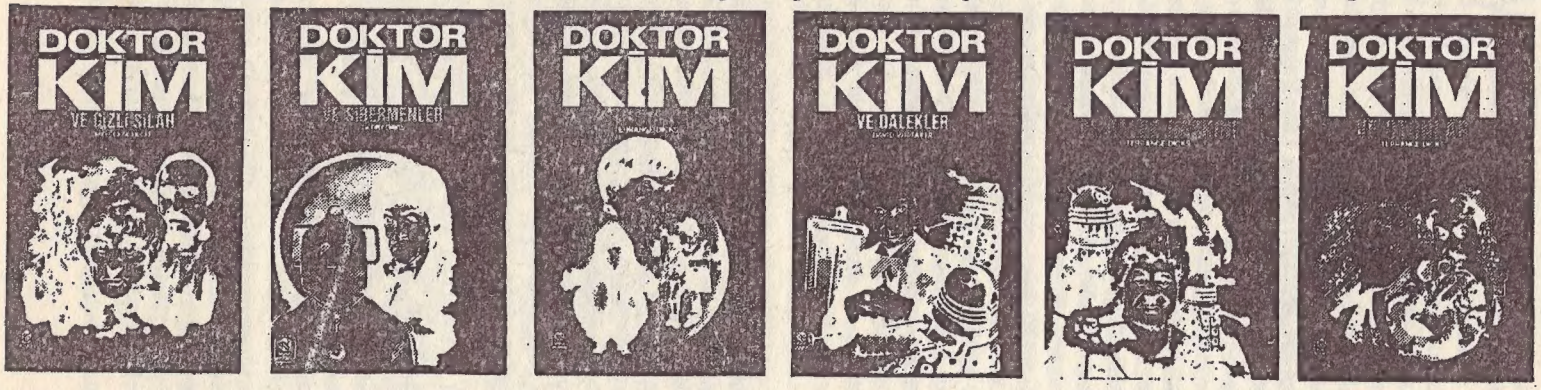

Doktor kim *dizisi şimdi Türkiye'de*

Çıktı!..

Her kitap 10.- TL.'dir

REMZİ KİTABEVİ Cağaloğlu-İst.